

JH van Zadelhoff
Koggewagen 102
1261 KD BLARICUM

POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM
AFDELING:
VERGUNNINGEN EN HANDHAVEN
TEAM: BOUWEN EN WONEN
BEZOEKADRES:
OUDE ENGHWEG 23
FAX: (035) 629 2596

DATUM 26 juli 2012
ONS KENMERK DD/1202207
UW BRIEF VAN
UW KENMERK
BEHANDELD DOOR Mevr. P. Rensing
TELEFOON (035-) 629 2968

BIJLAGEN

BETREFT Eindadvies verzoek om vooroverleg voor oprichten van een woongebouw met 5 appartementen op het adres Vaartweg 109

Geachte heer/mevrouw,

Op 15 februari 2012 (aangevuld op 21 juni 2012) ontvingen wij uw verzoek om vooroverleg voor een omgevingsvergunning. Het vooroverleg betreft oprichten van een woongebouw met 5 appartementen op het adres Vaartweg 109. Het vooroverleg betreft het bestemmingsplan en de welstandseisen.

Het bestemmingsplan

Ter plaatse van de Vaartweg 109 geldt het bestemmingsplan 1ste herziening Noordwestelijk Villagegebied. Uw plan is op diverse onderdelen in strijd met dit bestemmingsplan.

De huidige bebouwing, vooral de grootschalige bedrijfsbebouwing op het achterterrein, is geen ideale situatie in een villagegebied en een ontwikkeling naar wonen ligt voor de hand.

Het gebouw overschrijdt in ruime mate het bouwvlak. Dit geldt vooral voor de parkeergarage en de twee appartementen in de aanbouw aan de achterkant. Tweedelijns bebouwing is in het villagegebied in principe niet gewenst, maar in uitzonderlijke gevallen (zoals vervanging van ongewenste bebouwing) kan onder voorwaarden wel medewerking verleend worden aan bebouwing op binnenterreinen.

Vrijwel altijd wordt dan gesteld dat de bebouwing op achterterrein of binnenterrein schuil moet gaan achter het hoofdgebouw aan de straat of laan. Een beperkte hoogte, ondergeschikte uitstraling, afwijkende architectuur en groene inrichting van omliggend terrein zijn daarbij van belang.

De aanbouw van dit plan komt in plaats van de bestaande bedrijfsbebouwing die een veel groter oppervlak en hoogte heeft en te weinig kwaliteit heeft voor een beschermd stads- en dorpsgezicht. De aanbouw blijft lager dan het hoofdgebouw en is duidelijk ondergeschikt ontworpen. De afwezigheid van een kap versterkt dit onderscheid en is daarom gewenst.

De appartementen op het achterterrein zijn wel breder dan de villa en komt op enkele plekken te dicht op de erfgrans. De minimumafstand tot erfgrans kan niet in deze omvang overschreden worden.

De nieuwbouw villa heeft in dit plan een te hoge goot en nokhoogte. Dit geldt echter ook voor de oorspronkelijke villa en voor de aangrenzende villa's op nrs 107 en 103. Deze villa's maken deel uit van een ensemble en een nieuwe villa zou in architectuur en uitstraling moeten passen in dit ensemble. Grotere goot- en nokhoogte zijn daarbij noodzakelijk.

De voorschriften om geen zelfstandige appartementen in de kap te maken zijn gesteld om het aantal ingrepen in een kap (balkons, loggia's, dakkapellen, dakramen) tot een minimum te beperken. In dit

geval worden de lichttoetreding en buitenruimte van het bovenste appartement opgelost in de topgevels, aansluitend op de architectuur van de villa's van het ensemble.
In aangepaste vorm kan de uitgebreide procedure doorlopen worden.

Welstand

De commissie stemt in met de ingeslagen weg. Zij is enthousiast over de aangebrachte verbeteringen en vraagt de ambities op detailniveau waar te maken bij de vergunningaanvraag. De roedes in de voorgevel zijn niet echt nodig maar als ze toch worden doorgevoerd dan is ook hier de uitwerking heel belangrijk.

Indienen aanvraag omgevingsvergunning

Op basis van de beoordeling van uw verzoek om vooroverleg kunt u een officiële aanvraag voor een omgevingsvergunning indienen, waarbij u rekening moet houden met het feit dat de afstand van de tweedelijns bebouwing tot de perceelsgrens tenminste 3,5 m (conform het bestemmingsplan) moet zijn. Zoals bij u bekend moet bij de vergunningsaanvraag een ruimtelijke onderbouwing worden gevoegd. U heeft in ieder geval een omgevingsvergunning nodig voor de volgende activiteiten:

1. bouwen
2. afwijken van het bestemmingsplan
3. slopen

Soort procedure

Op basis van het verzoek om vooroverleg zal waarschijnlijk sprake zijn van uitgebreide procedure met een minimale termijn van 6 maanden. Eventuele zienswijzen of gewijzigde regelgeving kunnen leiden tot een ander eindoordeel dan dit eindadvies op het verzoek om vooroverleg. Het advies op uw verzoek is geen garantie dat de omgevingsvergunning daadwerkelijk kan worden verleend.

Houdbaarheidsdatum advies

Om er zeker van te zijn dat dit eindadvies als uitgangspunt voor de officiële aanvraag voor een omgevingsvergunning kan dienen verzoeken wij u deze officiële aanvraag binnen zes maanden in te dienen.

Leges

Voor het in behandeling nemen van een verzoek om vooroverleg bent u leges verschuldigd. U ontvangt voor de verrichte werkzaamheden een aparte legesnota.

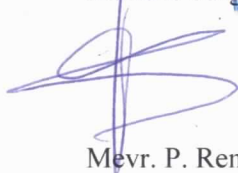
Hebt u nog vragen?

Als u vragen hebt over de behandeling van uw aanvraag, kunt u bellen met mevr. P. Rensing via telefoonnummer (035) 629 2968. Wilt u het registratienummer **DD/1202207** bij de hand houden? Hierdoor kunnen wij u vlot van dienst zijn

Klanttevredenheidsonderzoek

De gemeente Hilversum wil graag weten of u tevreden bent over de behandeling van uw aanvraag om omgevingsvergunning. We zijn geïnteresseerd in uw mening om onze professionaliteit te toetsen en om de dienstverlening zo nodig verder te verbeteren. Wilt u daarom meewerken aan ons onderzoek? Dit kan door middel van het bijgevoegde vragenformulier of via www.hilversum.eu/wabo/onderzoek. Het gaat om slechts een paar vragen, die u kunt beantwoorden in maximaal twee minuten. Wij danken u hartelijk voor uw medewerking.

Hoogachtend,
Namens burgemeester en wethouders,

Mevr. P. Rensing

Akoestisch onderzoek

Vaartweg 109 Hilversum

Definitief

Van Zadelhoff Beheer BV
Lambertus Hortensiuslaan 38
1217 RE Hilversum

Grontmij Nederland B.V.
Amersfoort, 8 januari 2013

Verantwoording

Titel : Akoestisch onderzoek
Subtitel : Vaartweg 109 Hilversum
Projectnummer : 326880
Referentienummer :
Revisie : 01
Datum : 8 januari 2013

Auteur(s) : ing. M.M. Daan
E-mail adres : maartje.daan@Grontmij.nl
Gecontroleerd door : ir. C.P.G. Roelofsen
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : ing. M.J. van der Ploeg
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
Computerweg 11-13
3821 AA Amersfoort
Postbus 68
3800 AB Amersfoort
T +31 33 451 14 11
F +31 33 455 87 79
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Leeswijzer	4
2	Wettelijk kader	5
2.1	Wegverkeer.....	5
2.1.1	Zoneplichtigheid	5
2.1.2	Geluidsbelasting	5
2.1.3	Gehanteerde correctie	5
2.1.4	Stedelijk en buitenstedelijk gebied.....	6
2.1.5	Voorkeursgrenswaarde, grenswaarde en hogere waarde.....	6
2.1.6	Grenswaarden nieuw te projecteren geluidgevoelige bestemmingen	6
2.1.7	Ontheffingsprocedure	6
3	Uitgangspunten	7
3.1	Zoneplichtige wegen	7
3.2	Toetsjaar	7
3.3	Gehanteerde correcties	7
3.4	Ruimtelijke situatie	7
3.5	Waarneemhoogten	7
3.6	Brongegevens	7
3.6.1	Intensiteiten.....	8
3.7	Rekenmethodiek	8
4	Rekenresultaten	9
4.1	Algemeen	9
4.2	Geluidsbelasting Vaartweg	9
5	Conclusie en samenvatting.....	10

Bijlage 1: Modeloverzicht

Bijlage 2: Invoergegevens

Bijlage 3: Rekenresultaten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Van Zadelhoff Beheer BV heeft Grontmij een akoestisch onderzoek uitgevoerd.

Op de Vaartweg 109 te Hilversum wordt een kantoorfunctie omgebouwd naar woningbouw. De woningbouwlocatie bevindt zich binnen de wettelijke geluidszone van wegen. Ingevolge de Wet geluidhinder (Wgh) dienen de geluidsbelastingen op de gevels van de woningen te worden onderzocht en getoetst.

Locatie Vaartweg 109 Bron: Google Earth

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het wettelijk kader besproken. Hoofdstuk 3 behandelt de uitgangspunten welke zijn gehanteerd in het onderzoek. In hoofdstuk 4 staan de resultaten. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 de conclusies en samenvatting uiteengezet.

2 Wettelijk kader

2.1 Wegverkeer

In hoofdstuk VI van de Wet geluidhinder (Wgh) zijn de regels en grenswaarden voor wegverkeerslawaai opgenomen.

2.1.1 Zoneplichtigheid

Vanuit de Wet geluidhinder (Wgh) is akoestisch onderzoek verplicht voor nieuwe aanleg van wegen, wijziging van bestaande wegen die zoneplichtig zijn en het realiseren van geluidgevoelige bestemmingen in de geluidszone van bestaande of nieuwe wegen. Iedere zoneplichtige weg heeft een geluidszone aan weerszijden van de weg, waarvan de breedte afhankelijk is van het aantal rijstroken en de ligging van de weg in stedelijk of buitenstedelijk gebied. De zonebreedte wordt gerekend vanaf de kant van de weg, waarbij op- en afritten worden meegerekend. De zonebreedtes zijn opgenomen in tabel 2-1.

Tabel 2-1 Zonebreedte

Aantal rijstroken in de toekomstige situatie	Zonebreedte Buitenstedelijk	Zonebreedte binnenstedelijk
5 of meer	600 meter	350 meter
3 of 4	400 meter	350 meter
1 of 2	250 meter	200 meter

Volgens de huidige wetgeving geldt geen zone voor wegen met een maximum snelheid van 30 km/uur. Hierdoor is het geluid van deze wegen uitgesloten van de verplichte toetsing aan de wettelijke grenswaarden.

2.1.2 Geluidsbelasting

Op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder wordt de geluidsbelasting vanwege een weg uitgedrukt in de L_{den} -waarde van het equivalente geluidsniveau en weergegeven in dB. De geluidsbelasting wordt op grond van artikel 110d van de Wet geluidhinder berekend volgens het Reken- en meetvoorschrift geluidhinder 2012.

De geluidsbelasting wordt berekend als het gemiddelde van een geheel jaar. Overeenkomstig artikel 1 van de Wet geluidhinder wordt onder de L_{den} -waarde verstaan het energetisch en naar de tijdsduur van de beoordelingsperiode gemiddelde van de volgende waarden:

- het A-gewogen equivalente geluidsniveau gedurende de dagperiode (van 07.00 uur tot 19.00 uur);
- het A-gewogen equivalente geluidsniveau gedurende de avondperiode (van 19.00 uur tot 23.00 uur) vermeerderd met 5 dB;
- het A-gewogen equivalente geluidsniveau gedurende de nachtperiode (van 23.00 uur tot 07.00 uur) vermeerderd met 10 dB.

2.1.3 Gehanteerde correctie

Op de berekende geluidsbelastingen zijn de volgende correcties toegepast:

- -5 dB conform art. 110g van de Wet geluidhinder. Deze correctie mag worden toegepast voor wegen waar de toegestane maximumsnelheid lager is dan 70 km/uur.
- -2 dB conform art. 110g van de Wet geluidhinder. Deze correctie mag worden toegepast voor wegen waar de toegestane maximumsnelheid hoger is dan 70 km/uur.

- Voor de gecumuleerde geluidsbelasting wordt geen aftrek toegepast.

Met deze correcties zijn de gepresenteerde waarden rechtstreeks te toetsen aan de in de wet gestelde normen voor de geluidsbelasting.

2.1.4 *Stedelijk en buitenstedelijk gebied*

Voor de bepaling van het onderzoeksgebied en de maximale hogere waarde houdt de Wet geluidhinder rekening met de ligging van de geluidsgevoelige bestemmingen en wordt onderscheid gemaakt tussen stedelijk en buitenstedelijk gebied.

Het gebied binnen de bebouwde kom behoort tot het stedelijk gebied, met uitzondering van het gebied binnen de bebouwde kom, dat is gelegen binnen de zone van een autoweg of autosnelweg. In het laatste geval en voor de situatie buiten de bebouwde kom gelden de normen die van toepassing zijn op het buitenstedelijk gebied.

2.1.5 *Voorkeursgrenswaarde, grenswaarde en hogere waarde*

Bij de realisatie van nieuwe geluidgevoelige bestemmingen in een geluidszone van een bestaande weg is de voorkeursgrenswaarde van 48 dB uit de Wet geluidhinder van toepassing. De voorkeursgrenswaarde vormt de grenswaarde waaraan de geluidsbelasting wordt getoetst. Als de voorkeursgrenswaarde wordt overschreden dan moeten geluidsmaatregelen overwogen worden. Blijkt het niet mogelijk om met maatregelen de geluidsbelasting tot de grenswaarde terug te brengen dan dient een hogere waarde te worden vastgesteld. Die vaststelling kan alleen gebeuren als de toepassing van maatregelen gericht op het terugbrengen van de (toekomstige) geluidsbelasting tot de geldende grenswaarde onvoldoende doeltreffend zijn of op bezwaren stuiten van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of financiële aard. Tevens dient de locatie volgens het lokaal ontheffingenbeleid in aanmerking te komen voor ontheffing.

2.1.6 *Grenswaarden nieuw te projecteren geluidgevoelige bestemmingen*

Voor nieuw te projecteren geluidgevoelige bestemmingen langs een bestaande weg gelden de normen zoals in onderstaande tabel is opgenomen.

Tabel 2.2 *Grenswaarden nieuw te projecteren geluidgevoelige bestemmingen*

Normering	'Regime nieuwe situaties'
Voorkeursgrenswaarde	48 dB
Maximale ontheffing (stedelijk)	63 dB
Maximale ontheffing (buitenstedelijk)	53 dB 58 dB (bij agrarische bestemming)
Binnenhuisbelasting	28 dB / 33 dB

2.1.7 *Ontheffingsprocedure*

Onder bepaalde voorwaarden is ontheffing van de voorkeursgrenswaarde mogelijk bij het college van Burgemeester en Wethouders (B&W).

Voor het verkrijgen van een hogere grenswaarde dan de voorkeursgrenswaarde dient de procedure gevolgd te worden zoals omschreven is in het "Besluit geluidhinder" (Bgh). Een van de aspecten hierbij is een ter visie legging van de akoestische rapportage. De in de Wet gestelde voorwaarden hebben betrekking op het onvoldoende doeltreffend zijn van de mogelijke bron- en overdrachtsmaatregelen, dan wel op het ontmoeten van overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, landschappelijke, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Gekoppeld aan een hogere grenswaarde is toetsing van de gevelwering vereist in verband met het maximum binnenniveau. Het binnenniveau mag de maximale waarde van 33 dB niet te boven gaan. De eventuele toetsing van dit binnenniveau is niet in dit onderzoek beschouwd.

3 Uitgangspunten

3.1 Zoneplichtige wegen

Omdat de nieuw te bouwen woningen binnen de geluidszones van wegen wordt geprojecteerd, dient conform art. 76 van de Wet geluidhinder een akoestisch onderzoek te worden verricht. In het onderhavige geval gaat het om de toetsing van de geluidsbelastingen op de nieuwe woningen vanwege de onderstaande bestaande wegen, te weten:

- Vaartweg, geluidszone 200 meter (binnenstedelijk)

3.2 Toetsjaar

Voor de toetsing aan de wettelijke normen dient uitgegaan te worden van de situatie in het 10^e jaar na akoestisch onderzoek. Het toetsjaar wordt zodoende 2023.

3.3 Gehanteerde correcties

Op de berekende geluidsbelastingen is de volgende correctie toegepast:

- -5 dB conform artikel 110g van de Wet geluidhinder. Deze correctie mag worden toegepast voor wegen waar de toegestane maximumsnelheid lager is dan 70 km/uur.

Met deze correcties zijn de gepresenteerde waarden rechtstreeks te toetsen aan de in de wet gestelde normen voor de geluidsbelasting.

3.4 Ruimtelijke situatie

De ruimtelijke gegevens voor het opstellen van het digitale rekenmodel zijn betrokken van Google Earth.

Een overzicht van het rekenmodel met de onderscheiden bronnen (voor toetsjaar 2023) en de gekozen waarneempunten is opgenomen in bijlage 1.

3.5 Waarneemhoogten

De waarneemhoogte is afhankelijk van het aantal geluidgevoelige bouwlagen. Voor de verschillende bouwlagen is de geluidsbelasting bepaald. De volgende waarden vanaf het maaiveld zijn gehanteerd als waarneemhoogte:

- begane grond : 1,5 meter;
- eerste verdieping : 4,5 meter;
- tweede verdieping : 7,5 meter;

3.6 Brongegevens

Onder brongegevens worden verstaan alle aspecten die van invloed zijn op de geluidsemissie, zoals verkeersintensiteiten, samenstelling verkeer, snelheid en wegdekverharding.

De gehanteerde verkeersgegevens voor de onderzochte wegen zijn door de gemeente aangeleverd. In tabel 3.1 zijn de gehanteerde verkeersgegevens voor het toetsjaar samengevat.

Tabel 3.1 Gehanteerde verkeersgegevens in toetsjaar 2023

Weg	Etmaalintensiteit (mvt/etm)	Snelheid (km/uur)	Wegdekverharding
Vaartweg	6383	50	SMA 0/6

3.6.1 Intensiteiten

Door de gemeente Hilversum is een verkeersintensiteit op de Vaartweg aangegeven van 5500 motorvoertuigen per etmaal. Deze is aangehouden als uitgangspunt voor het model. De aangeleverde intensiteiten zijn verhoogd tot het jaar 2023 met een autonome groei van 1,5% per jaar. Voor de verdeling over dag, avond en nacht en licht, middelzwaar en zwaar verkeer is uitgegaan van standaard waarden van .

Verdeling over de dag:

- dag: 78% van de etmaalintensiteit
- avond 15% van de etmaalintensiteit
- nacht 7% van de etmaalintensiteit

• Verdeling voertuigtypen:

- Licht 86% van de etmaalintensiteit
- middelzwaar: 10% van de etmaalintensiteit
- zwaar: 4% van de etmaalintensiteit

In bijlage 2 zijn alle invoergegevens uit het rekenmodel opgenomen.

3.7 Rekenmethodiek

De geluidsberekeningen zijn verricht conform het gestelde in het 'Reken- en Meetvoorschrift geluidhinder 2012'. De hierin gegeven Standaard Rekenmethode II (SRM2) is toegepast ter bepaling van de gevelbelasting van de toekomstige bebouwing. Het computermodel Geomilieu versie 2.12 is hiervoor gehanteerd.

4 Rekenresultaten

4.1 Algemeen

Volgens de Wet geluidhinder moet separaat onderzoek uitgevoerd worden per wegbron. Hieronder worden de rekenresultaten daarom per bron beschreven. Ter bepaling van de geluidsbelastingen zijn representatieve waarneempunten gekozen. De locatie van de waarneempunten is in bijlage 1 te vinden.

Hieronder worden de rekenresultaten per weg beschreven.

4.2 Geluidsbelasting Vaartweg

De rekenresultaten vanwege het wegverkeerslawaai van de Vaartweg zijn in bijlage 3 opgenomen. Uit de rekenresultaten blijkt dat de voorkeursgrenswaarde van 48 dB op diverse plaatsen wordt overschreden. De hoogst berekende geluidsbelasting, inclusief aftrek conform artikel 110g Wgh, bedraagt 54 dB op waarneempunten, 01 en 02.

In onderstaande tabel zijn de geluidsbelastingen met en zonder aftrek conform conform artikel 110g Wgh opgenomen.

Waarneempunt	Hoogte [m]	Geluidsbelasting inclusief aftrek conform artikel 110g Wgh	Geluidsbelasting exclusief aftrek conform artikel 110g Wgh
01	1.5	52	57
01	4.5	54	59
01	7.5	54	59
02	1.5	52	57
02	4.5	53	58
02	7.5	53	58
03	1.5	47	52
03	4.5	49	54
03	7.5	49	54
04	1.5	33	38
04	4.5	35	40
04	7.5	28	33
05	1.5	43	48
05	4.5	45	50
05	7.5	45	50
06	1.5	40	45
06	4.5	41	46
06	7.5	41	46
07	1.5	39	44
07	4.5	41	46
08	1.5	38	43
08	4.5	40	45
09	1.5	38	43
09	4.5	41	46
10	1.5	28	33
10	4.5	29	34

5 Conclusie en samenvatting

Het kavel aan de Vaartweg 109 te Hilversum heeft een kantoorfunctie. Dit wil men aanpassen naar een woonfunctie. De geluidsbelasting op de gevels van het te bouwen appartementengebouw is berekend. Uit het onderzoek blijkt dat een overschrijding plaats vindt van de voorkeursgrenswaarde. Hiervoor is een hogere waarde procedure noodzakelijk.

Gezien de minimale gevelweringseis vanuit het bouwbesluit van 20 dB moet voor de woningen met een geluidsbelasting boven de 53 dB (zonder aftrek conform artikel 110g Wgh), worden aangetoond dat de gevelwering voldoende is om onder de maximum binnenwaarde van 33 dB te blijven. Bij een geluidsbelasting van 59 dB komt dit neer op een gevelwering van 26 dB.

Bijlage 1

Modeloverzicht

7 jan 2013, 14:28

Bijlage 2

Invoergegevens

Model: Model 01
 versie van Gebied - Gebied
 Groep: (hoofdgroep)
 Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

[illegible]

Model: Model 01
 versie van Gebied - Gebied
 Groep: (hoofdgroep)
 Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

[illegible]

Model: Model 01
 versie van Gebied - Gebied
 Groep: (hoofdgroep)
 Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

[illegible]

Model: Model 01
 versie van Gebied - Gebied
 Groep: (hoofdgroep)
 Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaai - RMW-2012

Naam	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80
NL.TOP10NL	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: Model 01
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Naam	Omschr.	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)
weg01	Vaartweg Hilversum	6,48	3,73	0,92	85,00	92,20	84,30	10,60	6,20	10,90	4,40	1,60

Model: Model 01
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Naam	%ZV(N)	Totaal aantal
weg01	4,80	6383,00

Model: Model 01
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Naam	Omschr.	Bf
weg	weggebied	0,00
weg	weggebied	0,00
weg	weggebied	0,00

Bijlage 3

Rekenresultaten

Rapport: Resultatentabel
 Model: Model 01
 LAeq totaalresultaten voor toetspunten
 (hoofdgroep)
 Groep:
 Groepsreductie: Nee

Naam						
Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	ontvangerpunt	1,50	57	53	48	57
01_B	ontvangerpunt	4,50	58	54	49	59
01_C	ontvangerpunt	7,50	58	54	50	59
02_A	ontvangerpunt	1,50	56	52	47	57
02_B	ontvangerpunt	4,50	57	54	49	58
02_C	ontvangerpunt	7,50	57	54	49	58
03_A	ontvangerpunt	1,50	51	48	43	52
03_B	ontvangerpunt	4,50	53	49	45	54
03_C	ontvangerpunt	7,50	53	50	45	54
04_A	ontvangerpunt	1,50	37	34	29	38
04_B	ontvangerpunt	4,50	39	36	31	40
04_C	ontvangerpunt	7,50	32	29	24	33
05_A	ontvangerpunt	1,50	47	43	38	48
05_B	ontvangerpunt	4,50	49	45	40	50
05_C	ontvangerpunt	7,50	49	46	41	50
06_A	ontvangerpunt	1,50	44	40	35	45
06_B	ontvangerpunt	4,50	45	42	37	46
06_C	ontvangerpunt	7,50	46	42	37	46
07_A	ontvangerpunt	1,50	43	40	35	44
07_B	ontvangerpunt	4,50	45	42	37	46
08_A	ontvangerpunt	1,50	42	39	34	43
08_B	ontvangerpunt	4,50	44	41	36	45
09_A	ontvangerpunt	1,50	42	39	34	43
09_B	ontvangerpunt	4,50	45	41	36	46
10_A	ontvangerpunt	1,50	32	28	23	33
10_B	ontvangerpunt	4,50	33	30	25	34

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
 Model: Model 01
 LAeq totaalresultaten voor toetspunten
 (hoofdgroep)
 Groep:
 Groepsreductie: Ja

Naam						
Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	ontvangerpunt	1,50	52	48	43	52
01_B	ontvangerpunt	4,50	53	49	44	54
01_C	ontvangerpunt	7,50	53	49	45	54
02_A	ontvangerpunt	1,50	51	47	42	52
02_B	ontvangerpunt	4,50	52	49	44	53
02_C	ontvangerpunt	7,50	52	49	44	53
03_A	ontvangerpunt	1,50	46	43	38	47
03_B	ontvangerpunt	4,50	48	44	40	49
03_C	ontvangerpunt	7,50	48	45	40	49
04_A	ontvangerpunt	1,50	32	29	24	33
04_B	ontvangerpunt	4,50	34	31	26	35
04_C	ontvangerpunt	7,50	27	24	19	28
05_A	ontvangerpunt	1,50	42	38	33	43
05_B	ontvangerpunt	4,50	44	40	35	45
05_C	ontvangerpunt	7,50	44	41	36	45
06_A	ontvangerpunt	1,50	39	35	30	40
06_B	ontvangerpunt	4,50	40	37	32	41
06_C	ontvangerpunt	7,50	41	37	32	41
07_A	ontvangerpunt	1,50	38	35	30	39
07_B	ontvangerpunt	4,50	40	37	32	41
08_A	ontvangerpunt	1,50	37	34	29	38
08_B	ontvangerpunt	4,50	39	36	31	40
09_A	ontvangerpunt	1,50	37	34	29	38
09_B	ontvangerpunt	4,50	40	36	31	41
10_A	ontvangerpunt	1,50	27	23	18	28
10_B	ontvangerpunt	4,50	28	25	20	29

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Buro Maerlant
Landschap, Ecologie & Ruimtelijke Ordening

BM-NOTITIE 2013

Hilversum vaartweg 109

Ecologische quickscan in het kader van de Flora- en faunawet

J. van Suijlekom, 18 januari 2013

Inhoud

	Blz
1 Inleiding	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Methode / doel	3
1.3 Beschrijving van het plangebied en de toekomstige ingrepen	3
2 Wet- en regelgeving	4
2.1 Flora- en faunawet	4
2.2 Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)	4
2.3 Gebiedsbescherming in het kader van de EHS en natura 2000	6
3 Resultaten van het veldonderzoek	7
3.1 Algemeen	7
3.2 Beschermde soorten: resultaten en verwachting	7
4 Conclusies en aanbevelingen	8
Conclusies	8
Aanbevelingen	8
Literatuur	9

Impressie van het
plangebied.
Foto: Buro Maerlant
16-01-2013

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Op verzoek van J.H. van Zadelhoff heeft Buro Maerlant een ecologische quickscan uitgevoerd op de locatie Vaartweg 109 te Hilversum. Het veldonderzoek werd uitgevoerd op 16 januari 2013. Aanleiding van het onderzoek is de voorgenomen herinrichting van het plangebied voor de bouw van appartementen, waarbij de huidige bebouwing wordt gesloopt en het bestemmingsplan wordt gewijzigd.

1.2 Methode / doel

De ecologische quickscan bestaat uit een gerichte veldinspectie naar de eventuele aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Tijdens een éénmalig veldonderzoek is het plangebied zelf en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van diersporen zoals uitwerpselen, krap- en graafsporen, en is de vegetatie bekeken. Tevens zijn waarnemingen van aanwezige diersoorten gedaan. Op basis van *expert-judgement* is een inschatting gemaakt van het mogelijk voorkomen van beschermde soorten. Dit is afgewogen tegen de toekomstige ontwikkelingen. Doel van het onderzoek is een goed onderbouwde inschatting te geven, zodat kan worden gehandeld conform de Flora- en faunawet.

1.3 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied Vaartweg 109 (figuur 1) ligt binnen de bebouwde kom van Hilversum in de gelijknamige gemeente. Het huidige plangebied omvat een volledig verhard terrein met een villa en een veiling. Men is voornemens de huidige bebouwing te slopen voor de bouw van vijf appartementen voor de huisvesting van senioren. De villa wordt geheel in stijl herbouwd. De veiling heeft een verdiepte ligging, dat zal worden gebruikt bij de nieuwbouw. De bouwhoogte wordt op deze manier beperkt.

Figuur 1
Globale begrenzing van het plangebied (rood).
Bron ondergrond: Google Earth.

2 Wet- en regelgeving

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op de bescherming van in het wild voorkomende plant- en diersoorten. Deze bescherming heeft als doel het voortbestaan van soorten (géén individuen) te waarborgen. Het veroorzaken van schade aan planten en dieren is in principe verboden, tenzij men hier uitdrukkelijke toestemming voor heeft (nee, tenzij principe). De verbodsbepalingen gelden voor circa 500 plant- en diersoorten.

Verbodsbepalingen

De volgende verbodsbepalingen (tabel 1) in de Flora - en faunawet zijn voor dit onderzoek relevant:

Artikel	Verbodsbepaling
8	Het verbod om planten behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	Het verbod om dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	Het verbod om dieren opzettelijk te verontrusten.
11	Het verbod om nesten, holen, of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	Het verbod om eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
13	Het verbod planten, producten van planten of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot beschermde inheems of uitheemse dier- of plantensoorten te vervoeren, ten vervoer aan te bieden of af te leveren.

Tabel 1
Beknopte weergave verbodsbepalingen uit artikel 8 t/m 13 uit de Flora- en Faunawet

Zorgplicht

In artikel 2 van de Flora- en faunawet wordt verwacht, dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor alle (dus ook niet beschermde) planten en dieren en de leefomgeving. Het kan worden gezien als een fatsoenseis.

2.2 Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

In 2005 heeft de minister van LNV door middel van een AMvB de regels vereenvoudigd door wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig

Tabel 2
Beschermsre-
gimes 1 t/m 3
AMvB artikel 75
van de Flora- en
faunawet

Categorie	Omschrijving
1	In deze categorie zijn algemeen voorkomende beschermde soorten opgenomen. Bij ruimtelijke ontwikkeling, bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling van artikel 8 t/m 12. Dit is zonder verdere eisen (lichte toets). Voor andere activiteiten dient een ontheffing te worden aangevraagd.
2	Hier onder vallen minder algemene, niet bedreigde soorten. Indien men werkt volgens een goedgekeurde gedragscode is geen ontheffing nodig. In de andere gevallen is een ontheffing nodig. Voor het verkrijgen van een ontheffing dient men aan te tonen, dat er geen inbreuk wordt gedaan op de gunstige instandhouding van de soort.
3	Tabel 3-soorten zijn strikt beschermd. Dit zijn soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bedreigde soorten die bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen. Alle vogelsoorten vallen hier ook onder. Voor broedende vogels wordt in principe nooit ontheffing verleend, omdat werkzaamheden buiten het broedseizoen kunnen worden uitgevoerd. Voor ruimtelijke ontwikkeling is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verkregen als wordt aangetoond, dat geen alternatieven voor handen zijn en wezenlijk negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Van de initiatiefnemer wordt gevraagd schade zoveel mogelijk te beperken(mitigatie) en dienen veelal alternatieven te worden geboden(compensatie). Door een effectbeoordeling via een uitgebreide toets en een compensatieplan kan onder voorwaarden een ontheffing worden verkregen. Indien sprake is van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik dient men te werken met een goedgekeurde gedragscode. Indien men deze niet zelf op heeft gesteld, is het mogelijk gebruik te maken van reeds bestaande gedragscodes. Als geen gedragscode voor handen is dient een ontheffing te worden aangevraagd. Voor overige activiteiten is altijd een ontheffing nodig, waarbij bovengenoemde criteria gelden.

Indien alleen tabel-1 soorten worden aangetroffen volstaat voor ruimtelijke ontwikkeling een quickscan (lichte toets). Wanneer tabel 2 of 3- soorten worden aangetroffen of worden verwacht kan afhankelijk van toekomstige ingrepen en de soort aanvullende toetsing nodig zijn (uitgebreide toets). Doorgaans is daarvoor intensiever onderzoek nodig in het geschikte jaar-getijde.

Per augustus 2009 is de beoordeling Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen door de Dienst Regelingen gewijzigd, waardoor bij **aantoonbaar** voldoende mitigatie en compensatie voor strikt beschermde soorten niet altijd meer een ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Ontheffingen voor Habitatrichtlijnsoorten worden vrijwel niet meer verleend. Nesten van vo-

gels zijn doorgaans alleen beschermd tijdens het broedseizoen. Van een beperkt aantal vogelsoorten zijn nesten ook buiten het broedseizoen en dus jaarrond beschermd (zie tabel 3).

Tabel 3
Beschermscategorieën nesten, waarvan de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet jaarrond (1 t/m 4) of tijdens het broedseizoen (categorie 5) gelden

Categorie	Omschrijving
Jaarrond beschermde nesten	
1	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De fysieke voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3	Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
Niet jaarrond beschermde nesten	
Let op: onderbouwing en eventueel nader onderzoek echter gewenst	
5	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: boerenzwaluw, ekster, groene specht en spreeuw).

Van alle categorieën vogels in hierboven genoemde tabel is het belangrijk aan-of afwezigheid van nesten / territoria aan te tonen. Via een omgevingscheck en eventueel nader onderzoek is dit mogelijk.

2.3 Gebiedsbescherming in het kader van de EHS en Natura 2000

Het plangebied ligt op relatief grote afstand van beschermde gebieden (EHS en Natura 2000), allen gelegen buiten de bebouwde kom van Hilversum, waarbij het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied zich niet binnen een straal van 2,5 km afstand van het plangebied bevindt. Gebiedsbescherming en effecten door externe werking zijn niet aan de orde.

3 Resultaten van het veldonderzoek

3.1 Algemeen

Het veldonderzoek werd uitgevoerd op 16 januari 2013 door J. van Suijlekom. Het plangebied was volledig verhard, begroeiing ontbrak geheel. In het zuiden en oosten grenst het plangebied aan tuinen met forse bomen (zomereik). In het noordoosten bestond de erfscheiding gedeeltelijk uit een haag.

Ecotopen

Het plangebied bestaat uit de ecotopen:

- » Bebouwing, bestaande uit een villa en een veiling. Zowel de veiling als de villa zijn vermoedelijk, door het ontbreken van open stootvoegen en of de ouderdom, opgetrokken uit enkelsteens muren. De veiling had een platdak, de villa was voorzien van leien;
- » Verharding.

3.2 Beschermde soorten: resultaten en verwachting

Planten

Er werden geen door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten aangetroffen. Dit zijn kritische soorten waarvoor geschikte habitat ontbrak. Muurplanten werden niet aangetroffen. De bebouwing was ook niet dusdanig oud, dat een muurvegetatie zich zou kunnen ontwikkelen.

Zoogdieren algemeen

Tijdens het veldbezoek werden geen sporen aangetroffen van in het wild levende zoogdieren. Het plangebied heeft niets voor grondgebonden zoogdieren te bieden. De objecten inclusief een aanwezig kelder waren hermetisch afgesloten. Voor grondgebonden zoogdieren zoals de steenmarter en muizen waren de objecten ontoegankelijk. De aanwezigheid van strikter beschermde zoogdieren in het plangebied kan redelijkerwijs worden uitgesloten. De omgeving, buiten het plangebied, is redelijk geschikt voor eekhoorn. In deze context is eekhoorn gewend aan enige menselijke activiteit en is verstoring niet aan de orde.

Vleermuizen

De bebouwing en de kelder bleek voor vleermuizen geheel ontoegankelijk. Zowel de veiling als de villa waren voorzien van nauw aansluitende betimmeringen. Voor vleermuizen toegankelijke gaten en kieren ontbraken. Sporen van vleermuizen werden (dan ook) niet aangetroffen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen kan met zekerheid worden uitgesloten. Als foerageergebied heeft het plangebied zelf door het ontbreken van beplantingen weinig te bieden. In deze context kunnen soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger foeragerend worden verwacht. Het oppervlak is echter te gering om essentieel foerageergebied te zijn. Negatieve effecten op vleermuizen zijn uitgesloten.

Vogels

Het plangebied heeft voor broedvogels door het ontbreken van beplantingen of geschikte be-

bouwing niets te bieden. Zeer algemene en flexibele soorten als merel en zanglijster kunnen op de meest onverwachte plekken broeden, al lijkt de kans hierop in het plangebied uitermate klein. In de directe omgeving worden daarnaast algemene tuinvogels verwacht als heggenmus, winterkoning, vink en Turkse tortel.

Voor jaarrond beschermde gebouwbewonende soorten als huismus, gierzwaluw of uilen is de bebouwing eveneens ongeschikt. Deze soorten komen met zekerheid niet broedend in het plangebied voor. De omgeving is in principe geschikt voor uilen als bosuil en eventueel ransuil. In het plangebied zelf ontbraken sporen van uilen. Nesten (of mogelijke nesten) van uilen werden in de aangrenzende bomen niet waargenomen.

Amfibieën en vissen

In het plangebied ontbrak water, zodat beide soortgroepen op voorhand uitgesloten kunnen worden. Als landhabitat voor amfibieën is een plangebied op voorhand ongeschikt.

Overige soortgroepen

Voor de overige door de Flora- en faunawet beschermde soortgroepen ontbrak geschikt leefgebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Uit het onderzoek blijken natuurwaarden in het plangebied beperkt tot niet aanwezig. In beplantingen in de nabijheid van de te slopen bebouwing worden algemene broedvogels verwacht. Indien men bij de werkzaamheden rekening houdt met broedende vogels zijn géén effecten op beschermde soorten te verwachten.

Aanbevelingen

Op basis van deze toetsing worden voor alle soortgroepen op eventueel broedende vogels na géén effecten verwacht. Aanbevolen wordt tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Derhalve wordt aanbevolen deze werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor de meeste vogels is dit de periode half maart tot augustus. Indien men vroeg in het voorjaar start met de werkzaamheden is het zondermeer mogelijk deze voort te zetten in de broedperiode: vogels zullen de activiteiten accepteren óf elders broeden. Sloop dient men in ieder geval buiten het broedseizoen uit te voeren.

Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, en J.B.M. Thissen, 1992.
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Diepenbeek, A. van, 1999.
Veldgids Diersporen (tweede druk, 2003). KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Meijden, R. van der, 2005. Heukel's flora van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Internet

- » [Google Earth](#)
- » www.natuurloket.nl
- » www.nederlandsesoorten.nl
- » www.ravon.nl
- » www.rijksoverheid.nl/ministeries/eleni
- » www.vzz.nl

Buro Maerlant Dorpsstraat 17 4271 AA Dussen

T 085 877 86 85

E info@BuroMaerlant.nl | www.BuroMaerlant.nl

KvK 18091206

Hilversum Vaartweg 109
Notitie Flora- en faunawet

Bureau voor Archeologie Rapport 2013.16

Vaartweg 109, Hilversum, gemeente Hilversum: een bureauonderzoek.

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 2013.16.
Vaartweg 109, Hilversum, gemeente Hilversum: een
bureauonderzoek
auteur(s): A. de Boer
datum: 7 augustus 2013

© Bureau voor Archeologie
Koningsweg 244 Utrecht

Administratieve gegevens

Projectnummer	2013071501
Provincie	Noord – Holland
Gemeente	Hilversum
Plaats	Hilversum
Toponiem	Vaartweg 109
Locatie (RD)	(139.518, 470.552), (139.539, 470.550), (139.536, 470.488), (139.504, 470.493)
Oppervlak plangebied	1260m ²
Kadastrale gegevens	Gemeente Hilversum, sectie P, perceel 223
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	57.850
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	Van Zadelhoff Beheer BV
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	31F
Periode van uitvoering	Augustus 2013
Bevoegd gezag	Gemeente Hilversum
Beheerder en plaats van documentatie	Bureau voor Archeologie, Koningsweg 244, Utrecht

Figuur 1: Ligging van het plangebied.

Inhoud

	Samenvatting.....	5
1	Inleiding.....	6
	1.1 Onderzoekskader.....	6
	1.2 Doelstelling en vraagstelling.....	7
	1.2.1 Doelstelling.....	7
	1.2.2 Vraagstelling.....	7
	1.3 Methode.....	7
2	Huidige situatie en beoogde ingreep.....	9
3	Aardkunde.....	10
4	Oudste bewoning en historische situatie.....	11
5	Bekende archeologische waarden.....	13
6	Gespecificeerde verwachting.....	15
7	Conclusie en advies.....	16
8	Literatuur.....	17
	Figuren.....	18

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bouw van appartementen aan de Vaartweg 109 te Hilversum.

Het onderzoek is uitgevoerd cf. de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd, teneinde te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

Het plangebied is in historische tijden tot aan de 20e eeuw onbebouwd geweest. In ca. 1910 is de huidige villa op het terrein gebouwd en in de jaren 50 is het gebouw naar achteren toe uitgebreid. Het plan is om de huidige bebouwing te slopen en te vervangen door vijf appartementen verspreid over twee gebouwen. Onder de gebouwen komt een parkeergarage. De nieuwbouw vindt geheel plaats binnen het huidige bouwvlak.

De oorspronkelijke bodem bestaat vermoedelijk uit een moderpodzolgrond met eventueel een dun antropogeen dek (looppodzolgrond). In deze bodem kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit alle perioden. Het archeologische niveau (de diepte vanaf waar de resten kunnen worden aangetroffen) bevindt zich direct vanaf het maaiveld tot in de eerste meter van het bodemprofiel. Archeologische resten bestaan uit de neerslag van activiteiten van jager-verzamelaars en/of van langdurige bewoning op één plek (boerderijen met erven). Eventuele resten manifesteren zich als een spreiding van archeologische artefacten zoals vuursteen en/of aardewerk-, bot-, hout- en leerfragmenten. Door de diepe grondwaterstand zullen organische resten (hout, bot, leer) slecht zijn geconserveerd. Vanwege de vermoedelijk ligging in een gebied met oude bouwlanden en de vondst van grafheuvels en celtic fields in vergelijkbare gebieden, kan in het plangebied daar ook sprake van zijn. Echter, deze complextypen manifesteren zich vooral door hun landschapsvorm boven het oorspronkelijke oppervlak en zullen, als ze aanwezig zijn geweest, niet meer intact zijn.

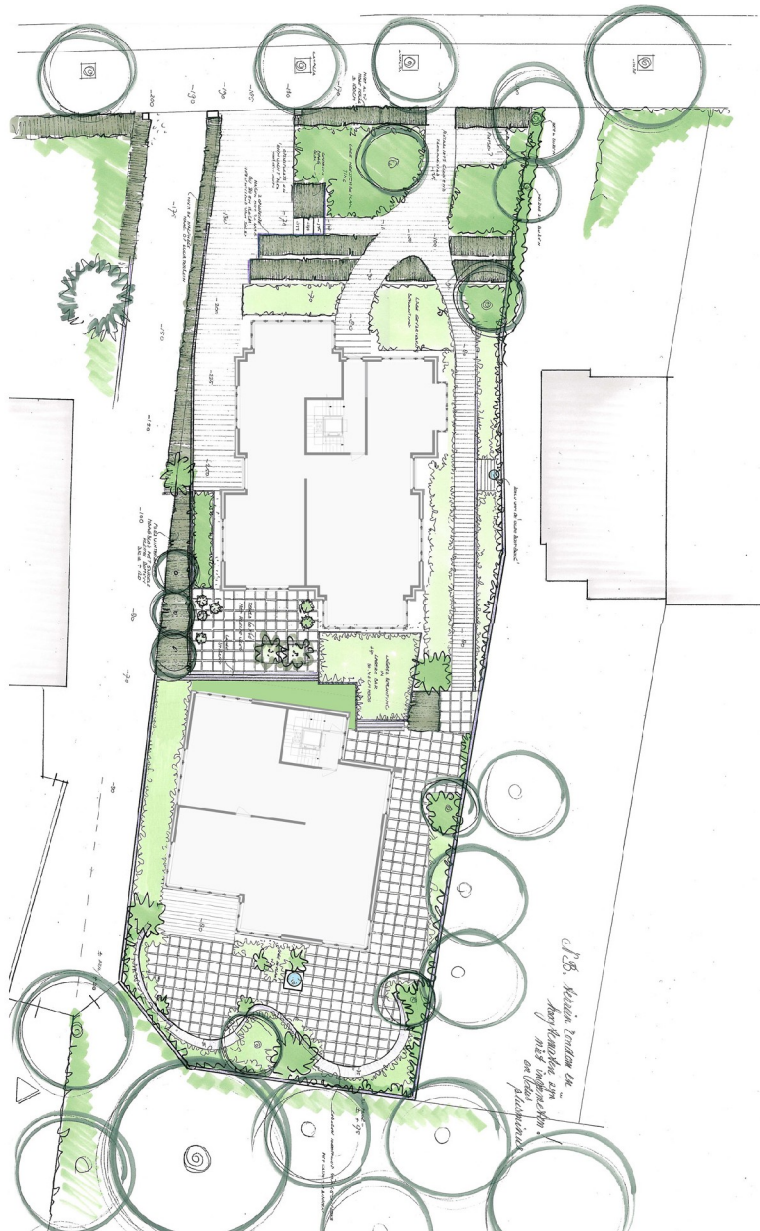
Het plangebied is in de 20e eeuw bebouwd. In de voortuin bevindt zich een olietank. Aangenomen kan worden dat in het huidige bouwvlak en op de plek van de olietank de bodem is verstoord. Intacte archeologische waarden kunnen alleen buiten het bestaande bebouwde gedeelte (en olietank) worden verwacht.

De voorgenomen ingreep vindt alleen plaats binnen de bestaande bebouwingscontouren. Archeologische waarden worden naar verwachting niet verstoord. Bureau voor Archeologie adviseert daarom het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Van Zadelhoff Beheer BV heeft Bureau voor Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bouw van appartementen aan de Vaartweg 109 te Hilversum.

Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.

In het gebied geldt het bestemmingsplan Noordwestelijk Villagegebied. In het bestemmingsplan is de dubbel bestemming waarde archeologie nog niet opgenomen. Wel heeft de gemeente haar archeologisch beleid vastgelegd in 2011 in de "De

Ondergrondse stad. Structuurvisie Archeologie Gemeente Hilversum". Hieraan worden ruimtelijke onderbouwingen getoetst. Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting. Voor deze gebieden geldt dat onderzoek moet worden uitgevoerd bij verstoringen groter dan 100m² en dieper dan 40cm

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1260m² en de bouw van een parkeergarage is voorzien. Zie voor het schetsontwerp fig. 2.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

1.2.1 Doelstelling

Het doel van dit bureauonderzoek is het opstellen van een specificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

1.2.2 Vraagstelling

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?
- Zijn in het gebied (mogelijk) archeologische waarden aanwezig, en zo ja, waaruit bestaan deze?
- Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?
- Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

1.3 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd cf. de richtlijnen van de KNA 3.2, protocol 4002.¹

Achtereenvolgens bestaat het proces uit:

- Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
- Aanmelden onderzoek bij Archis
- Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid
- Beschrijven huidig gebruik
- Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen
- Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond
- Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden
- Opstellen gespecificeerde verwachting
- Opstellen standaardrapport bureauonderzoek

¹SIKB 2010

- Afmelden onderzoek bij Archis
- Overdracht onderzoeksgegevens
- Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot

Genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot. In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste gegevens die zijn verworven tijdens het onderzoek gepresenteerd.

2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt aan de Vaartweg ten oosten van de historische kern van Hilversum. Het plangebied is bebouwd (fig. 3, 4 en 5).

Het pand Vaartweg 109 (bouwjaar 1910) staat sinds februari 2010 te koop. Er hebben zich ondanks diverse prijsverlagingen geen kandidaten aangediend voor een gebruik als kantoor. De redenen hiervoor zijn divers: de bedrijfshuisvestingsmarkt bevindt zich op een dieptepunt; het pand is speciaal geschikt gemaakt voor de functie van veilinghuis; aanpassingen voor ander gebruik zijn niet of slechts tegen zeer hoge kosten mogelijk. De villa zelf verkeert bouwkundig in slechte staat. Deze is meerdere keren verbouwd, als laatste om kamerverhuur mogelijk te maken. Ook de gevel is in slechte staat. Onder de aanbouw van de villa bevindt zich een halfverdiepte kelder. Aan weerszijden van het pand zijn karakteristieke villa's gesitueerd; via een aan de westzijde gelegen grindpad zijn de percelen Vaartweg 111 en 113 (achterom) bereikbaar. Het 1.260m² grote terrein is met ca. 530m² voor 42% bebouwd. Op het terrein staat geen enkele boom. Vrijwel het gehele terrein is verhard met betonklinkers. De erfgrenzen met de belendende percelen worden gevormd door respectievelijk oude betonschuttingen en groene hagen.

Op het voorterrein is een oude stookolietank aanwezig, die destijds in een gemeentelijk programma is volgestort.

Het plan omvat de sloop van de huidige villa en achterliggende aanbouw en vervolgens de nieuwbouw van vijf appartementen, verdeeld over twee volumes. In de villa aan de Vaartweg zijn drie appartementen gesitueerd. Achter de villa, sterk verlaagd door gebruik te maken van de hoogteverschillen in het terrein, een tweede, secundair volume, met twee appartementen. Beide volumes staan op een ondergrondse parkeergarage. De bouw (incl. de parkeergarage) zal plaatsvinden in de ruimte die ontstaat door de sloop van de huidige bebouwing. Graafwerkzaamheden zijn niet beoogd.

3 Aardkunde

De aardkundige waarden staan samengevat in tabel 1.

In de ondergrond van het plangebied bevinden zich rivierafzettingen uit het Pleistoceen. Deze afzettingen zijn gevormd door de voorlopers van de Rijn en de Maas die in het Pleistoceen het water uit Noordwest Europa in de richting van de zee vervoerden. De afzettingen zijn gestuwd tijdens de voorlaatste IJstijd: het Saalien.² Tijdens en na de vorming van de stuwwal zijn hierop afzettingen gevormd die verband houden met stromend water in het glaciële klimaat, de zgn. glaciofluviale afzettingen. Het plangebied bevindt zich in een gebied waar deze glaciofluviale afzettingen wél (ten oosten van het plangebied, code Dr2) en niet (ten westen van het plangebied, code G1) liggen op de gestuwde rivierafzettingen (fig. 6).

Op de reguliere bodemkaartserie is het gebied als bebouwd gekarteerd.³ Voor het maken van de archeologische verwachtingskaart heeft Lascaris (2005) een vlakdekkende bodemkaart gemaakt (fig. 7). Daaruit volgt dat in het plangebied moderpodzolgronden aanwezig zijn. Moderpodzolgronden zijn gronden die worden gekenmerkt door een moderpodzol – B. Zij worden vooral in mineralogisch rijke gronden gevormd. Veel dorpen op de zandgronden zijn in de Middeleeuwen gevormd als esdorpen. De boerderijen stonden gerangschikt rond een brink waarin het vee verzameld werd voor het op stal ging. Direct buiten het dorp lagen de bouwlanden, de es. Langs het water waren de mades: hier konden koeien worden geweid en werd hooi (het voer voor in de winter) geoogst. Overdag graasden de schapen op de gemeenschappelijke woeste (heide) gronden. Door potstalmest te vermengen met heideplaggen werd het bouwland bemest en tevens opgehoogd. In oude bouwlanden vindt men hierdoor een antropogeen dek terug op de oorspronkelijke bodem. Als zich van oorsprong moderpodzolgronden in de ondergrond bevinden, dan spreekt men van looppodzolgronden als het antropogene dek dun (max. 50cm) is. Mogelijk is dat hier het geval.

Op een hoogtekaart van de westzijde van Hilversum is goed de ligging op de stuwwal te zien (fig. 8). Het maaiveld bij het plangebied loopt op vanaf de weg in zuidelijke richting. Het peil van de weg ligt op ca. +12m N.A.P. en de zuidkant van het perceel ligt op ca. +14m N.A.P. Het oplopende maaiveld geldt overigens voor zowel percelen aan de noord- als zuidzijde van de Vaartweg. Mogelijk ligt de Vaartweg dus in een klein sneeuwsmeltwaterdal.

<i>Bron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie (fig. 6)	Op de grens tussen: Dr2: Formatie van Drente; Glaciofluviaal zand en grind, en: G1: Diverse formaties, gestuwd; Door landijs gestuwd rivierzand en -grind
Bodemkunde (fig. 7)	Moderpodzolgronden – in gebied met verbreding plaggendek omstreeks 1850. De grondwater is (omliggende gebieden) diep: trap VII.
Geomorfologie	Bebouwd
AHN	Het terrein ligt op de westflank van de Utrechtse Heuvelrug. Het peil van de Vaartweg is ca. +12m N.A.P.. Het terrein van het plangebied loopt in zuidelijke richting op naar ca. +14m N.A.P.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

² Mulder e.a. 2003

³ Stichting voor Bodemkartering 1970

4 Oudste bewoning en historische situatie

Sinds de vorming van de stuwwal is het gebied geschikt geweest om te leven. Diverse vondsten in het Gooi uit het Midden Paleolithicum getuigen daarvan. Het betreft vuurstenen werktuigen die zijn achtergelaten door mensen die nomadisch leefden. Ze kwamen aan hun voedsel door te jagen, te vissen en te verzamelen. Volgens Lascaris (2005) kunnen de werktuigen worden verdeeld in twee categorieën: (1) losse vondsten (vondsten zonder context informatie) die al aanwezig waren in de sedimenten voordat ze zijn gestuwd, en (2) vuursteenvondsten afkomstig van plaatsen waar de nomaden een kampement hebben gehad.

Na de laatste IJstijd veranderde het landschap van het Gooi van een open toendra met lage struiken en grassen in een landschap dat gevarieerder was met loofbos op hogere zandgronden en moerassige vegetatie onder aan de voet van de stuwwal. Vanaf ca. 5300 voor Christus vindt in Nederland een overgang plaats van een nomadische levenswijze naar een levenswijze die gebaseerd is op landbouw. De eerste tekenen worden hiervan in Limburg aangetroffen en langzaam verspreid deze cultuur zich over heel Nederland. Inhumaties in deze tijd worden bedekt met heuvels, de zgn. grafheuvels.⁴ Hiervan zijn in de gemeente Hilversum diverse bekend.⁵ In de prehistorie vindt landbouw onder meer plaats in de vorm van een lappendeken van kleine percelen omgeven door lage wallen. Op veel oude bouwlandgronden zijn deze gebieden nog herkenbaar door het raatpatroon dat zo ontstaat (celtic fields).⁶

Over nederzettingen tot aan de Middeleeuwen is weinig bekend in de gemeente Hilversum. Vanaf de 6e eeuw start (her)kolonisatie van het gebied gevolgd door agrarische expansie en bevolkingsgroei. Mogelijk is Hilversum in deze tijd ontstaan. De naam Hilversum verwijst vanwege het heem-suffix naar een Vroeg Middeleeuwse ouderdom.⁷

Enigszins betrouwbare kaarten verschijnen pas in de 17e eeuw. In 1628 staat Hilversum genoemd op de kaart van Berckenrode en Hondius, samen met een aanduiding van de kerk aan de brink. De huidige Vaartweg bestond toen nog niet, of had zo weinig betekenis dat deze niet op de kaart is opgenomen. Wel zijn twee vaarten zichtbaar die vanaf 's Gravenland voorbij de 'Lant Scheyding' in de richting van Hilversum zijn doorgetrokken. De zuidelijke van deze twee vaarten zou later in de richting van Hilversum worden uitgebreid als de Gooische Vaart.

In 1725 wordt de Nieuwe Kaart van Gooiland gemaakt. De Vaartweg staat hierop ingetekend. Ook zichtbaar is het akkerbouw gebied rondom Hilversum: de "Hilversumsche Engh". Het plangebied ligt aan de Vaartweg, daar waar de bouwlanden overgaan in de heide gebieden op grotere afstand van Hilversum.

Aan het begin van de 19e eeuw wordt een nauwkeurige landopmeting van Nederland gemaakt. Deze kaarten staan bekend als de kadastrale minuten. De Vaartweg wordt hierop nog aangeduid als "de Molendrift". Het plangebied ligt over twee kavels heen met nrs. 216 en 217. Deze percelen zijn in eigendom van Jacob Bronkhorst en hij gebruikt ze als bouwland.⁸

4 zie bijv. waarneming 405.005, Hoorneboegse Heide

5 Lascaris 2005

6 zie bijv. <http://www.cultureelerfgoed.nl/actueel/persberichten/unieke-archeologische-vondst-in-hilversum>

7 ibid.

8 Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (watwaswaar.nl)

In 1873 is het gebied aan weerszijden van de Vaartweg nog steeds onbebouwd (fig. 12), De Gooische Vaart is dan helemaal doorgegraven tot Hilversum. In 1906 staan inmiddels overal woningen langs de weg (fig. 13). De woning op het perceel is vermoedelijk de huidige.

In de 20e eeuw verandert het beeld nauwelijks meer (fig. 14 en 15). Wel is nog te zien dat het huis van begin 20e eeuw, na de oorlog wordt uitgebreid naar achteren.

5 Bekende archeologische waarden

De gegevens uit ARCHIS zijn weergegeven in fig. 16. De objecten die binnen ca. 750m liggen zijn toegelicht in tabel 2.

In of in de directe omgeving (binnen 300m) van het plangebied bevinden zich geen archeologische terreinen, onderzoeksmeldingen of waarnemingen.

De grens van de historische kern van Hilversum ligt meer dan 1km oostelijk. Een westelijke uitloper van de kern reikt tot ca. 500m ten oosten van het plangebied. Het betreft de contouren van het 19e eeuwse dorp dat in de Middeleeuwen als esdorp is ontstaan.

De vermoedelijke oorspronkelijke ligging van de Grote Kerk in het centrum van Hilversum ligt op ca. 750m ten oosten van het plangebied en is aangeduid met waarneming 32.718. Op ca. 600 ten noorden van het plangebied is een vuurstenen steekwapen aangetroffen. Op ca. 900m ten zuidwesten zijn vuurstenen afslagen aangetroffen.

In het historische centrum van Hilversum is aan de Kerkbrink in 2002 een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding uitgevoerd. Hierbij zijn resten van de 18e eeuwse bebouwing van een school en een raadhuis aangetroffen. Op 800m noordelijk van het plangebied zijn boringen verricht aan de Schuttersweg. De "kwaliteit van de bodem" was slecht en het gebied is vrijgegeven.

Op de gemeentelijke kaart heeft het plangebied een hoge trefkans vanwege de vermoedde ligging in een gebied met moderpodzolgronden.

Bron	Omschrijving
Archeologische terreinen	13.733: Historische kern van Hilversum. De begrenzing van deze historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859, schaal 1:25.000. De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond, van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern. Het booronderzoek met onderzoeksmeldingsnummer 30.729 (op een klein deel van het monument) heeft de verwachting door verstoring van de bodem niet kunnen bevestigen.
Waarnemingen	4.469: Lindenheuvel, 'Steekwapen'; Klokbeke- of Enkelgrafcultuur; Datering: Laat – Neolithicum. Beschrijving: "ad 120 geel zand, met grind vermengd, dolk gevonden binnen een krans van veldkeien, straal 80 cm. 26.346: Loosdrechtseweg, vuursteenafslag Datering: Paleolithicum – Bronstijd. Het door R.H.J. Klok ingevulde CAA-fiche rapporteert dat J.A. Bakker en W.J. Manssen te Laren een vindplaats van vuurstenen afslagen in een zandverstuiving aan de Loosdrechtseweg gemeld hebben. Als literatuurverwijzing meldt het CAA-fiche een artikel van Th. G. Appelboom uit 1954 in Westerheem. Het is onduidelijk of de door Bakker en Manssen gemelde vondsten dezelfde zijn als de twee door Appelboom (1954, 42 en pl. XII: 29 en 30) beschreven artefacten, een kling en een afslag met gebruiksretouche, die hij vond 'aan de hoofdweg van Hilversum naar Loosdrecht...in een aldaar aanwezig klein stuifzand'. 32.718: Kerkbrink, locatie Grote Kerk Op basis van historische documentatie en literatuur is de locatie van de Grote Kerk vastgesteld (immers, op dezelfde locatie heeft herbouw plaatsgevonden en die kerk staat nog steeds). De oudst aangetroffen fase van de kerk betreft

<i>Bron</i>	<i>Omschrijving</i>
	een bakstenen kapel die (op basis van baksteenformaat 30x15x6,5) teruggaat tot in de 13e eeuw. Een latere fase is de 15e eeuwse pseudo-basiliek, die in de 18e eeuw hersteld is tot de in 1971 afgebrande kerk. Er is geen tufsteen aangetroffen, noch enige aanwijzing voor oudere activiteiten ter plaatse. Coördinaten zijn slechts bij benadering vastgesteld.
Onderzoeksmeldingen	3.592: Kerkbrink, proefsleuven en begeleiding Op de Kerkbrink te Hilversum is de uitbreiding gepland van het Goois Museum. Uit het AAO aan de Kerkbrink bleek dat de ondergrond van het perceel vrijwel geheel intact is en dat de waarnemingsomstandigheden goed zijn. Er zijn muurresten en structuren aangetroffen die voornamelijk uit de 18e eeuw stammen. Deze zijn te associëren met het schoolgebouw en de uitbreiding van het raadhuis dat op de Kerkbrink gestaan heeft. Het is niet uit te sluiten dat er nog oudere bebouwingssporen op het niet onderzochte deel van het perceel aanwezig zijn. Het onderzoek laat zien dat er in de bewoningskern van Hilversum rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische resten welke nadere informatie kunnen geven over de historie en ontwikkeling van Hilversum.⁹ noot: deze onderzoeksmelding is weggevalen op fig. 16 onder waarneming 32.718. 50.961: Schuttersweg, booronderzoek In verband met de geplande bouw van drie woningen is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied op de hoek van de Schuttersweg en de Jonkerweg te Hilversum, gemeente Hilversum, provincie Noord Holland. Voor de nieuwbouw zijn graafwerkzaamheden nodig. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op de westelijke helling van de Utrechtse Heuvelrug ligt. Binnen een halve kilometer omtrek zijn twee vondsten geregistreerd van een dolk en een vuurstenen kling uit het neolithicum. Het terrein heeft tijdens de 20e eeuw drie bebouwingsfases gekend. Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem algemeen slecht is. Daardoor zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen sterk zijn aangetast. Het onderzoek heeft geen vondsten opgeleverd uit de middeleeuwen of daarvoor. Het advies luidt om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen.¹⁰
Vondstmeldingen	Geen
Gemeentelijke kaart ¹¹	Hoge trefkans

Tabel 2: Bekende archeologische waarden in het onderzoeksgebied tot ca. 1km afstand van het plangebied.

⁹ Roller 2003

¹⁰ Bongers 2012

¹¹ Gemeente Hilversum 2011

6 Gespecificeerde verwachting

De oorspronkelijke bodem bestaat vermoedelijk uit een moderpodzolgrond met eventueel een dun antropogeen dek (looppodzolgrond). In deze bodem kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit alle perioden. Het archeologische niveau (de diepte vanaf waar de resten kunnen worden aangetroffen) bevindt zich direct vanaf het maaiveld tot in de eerste meter van het bodemprofiel. Archeologische resten bestaan uit de neerslag van activiteiten van jager-verzamelaars en/of van langdurige bewoning op één plek (boerderijen met erven). Eventuele resten manifesteren zich als een spreiding van archeologische artefacten zoals vuursteen en/of aardewerk-, bot-, hout- en leerfragmenten. Door de diepe grondwaterstand zullen organische resten (hout, bot, leer) slecht zijn geconserveerd. Vanwege de vermoedelijk ligging in een gebied met oude bouwlanden en de vondst van grafheuvels en celtic fields in vergelijkbare gebieden, kan in het plangebied daar ook sprake van zijn. Echter, deze complextypen manifesteren zich vooral door hun landschapsvorm boven het oorspronkelijke oppervlak en zullen, als ze aanwezig zijn geweest, niet meer intact zijn.

Het plangebied is in de 20e eeuw bebouwd voor circa de helft van het oppervlak (42%). In de voortuin bevindt zich een olietank. Aangenomen kan worden dat in het huidige bouwvlak en op de plek van de olietank de bodem is verstoord. Intacte archeologische waarden kunnen alleen buiten het bestaande bebouwde gedeelte (en olietank) worden verwacht.

7 Conclusie en advies

Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?

De sloop van de huidige bebouwing en het bouwen van vijf appartementen verdeeld over twee bouwvolumes.

Zijn in het gebied (mogelijk) archeologische waarden aanwezig, en zo ja, waaruit bestaan deze?

Ja, in het plangebied kunnen archeologische resten worden verwacht uit alle archeologische perioden. Archeologische resten bevinden zich in de top van de oorspronkelijke bodem, binnen ca. 1m diepte. Het betreft zowel resten van jager-verzamelaars als resten van boerderijen, erven en daarmee samenhangende structuren en resten van akkercomplexen en resten van begravingen. Archeologische resten worden alleen verwacht buiten de huidige bebouwing en olietank.

Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?

De voorgenomen ingreep vindt alleen plaats binnen de bestaande bebouwingscontouren. Archeologische waarden worden naar verwachting niet verstoord.

Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

Als gebouwd wordt binnen de bestaande bebouwingscontouren wordt voldoende rekening gehouden met archeologische waarden.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Ondanks dat dit onderzoek met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is uitgevoerd, is het echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie wijst er in dat geval erop dat men bij bodemversturende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Hilversum.

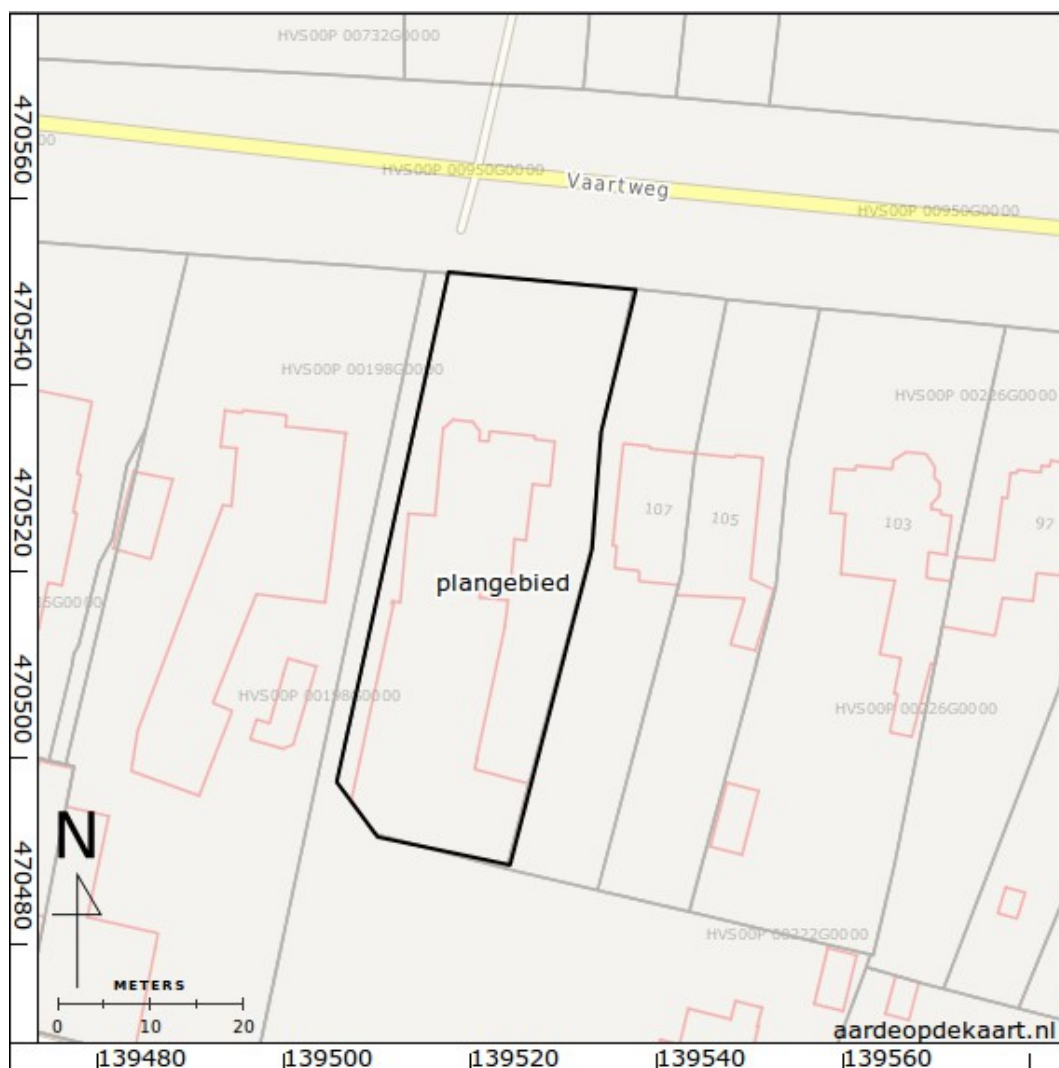
8 Literatuur

- Bongers, J.M.G. en J. Jelsma*, 2012: Hilversum, Schuttersweg/Jonkerweg (Gemeente Hilversum, NH.). De Steekproef (Steekproefrapport 2012-03/12Z), Zuidhorn.
- Gemeente Hilversum*, 2011: Structuurvisie Archeologie 'De ondergrondse stad'. Gemeente Hilversum, Hilversum.
- Lascaris, M.*, 2005: WERKDOCUMENT: Toelichting bij de archeologische verwachtingskaart voor Hilversum-stad: Inventarisatie en beschrijving van het aanwezig en vermoed archeologisch erfgoed in de gemeente Hilversum. Archeologisch Centrum Vrije Universiteit (ZAN 46), Amsterdam.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhof, T.E. Wong*, 2003: De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Roller, G.J. de, B. Peters, W. Beex J.Y. Huis in 't Veld*, 2003: . Archaeological Research and Consultancy (ARC-publicaties 86), Groningen.
- SIKB*, 2010: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems.
- Stichting voor Bodemkartering*, 1970: Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50 000: Toelichting bij kaartblad 31 Oost Utrecht. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Kaarten en gegevensbestanden

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), digitaal: <http://www.ahn.nl>.
- ARCHIS II, registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, digitaal: <http://archis2.archis.nl>
- Geologische kaart, digitaal: <http://www.dinoservices.nl>
- Bonnekaart (Chromo-topographische kaart van het Koninkrijk der Nederlanden), digitaal: <http://watwaswaar.nl>.
- Geomorfologische kaart, digitaal: <http://www.aardkunde.nl>
- Kadasterkaart (minuutplan en OAT). 1811-1832, digitaal: <http://watwaswaar.nl>.
- Kaart 1628: Henricus Hondius. Kaart van de provincie Utrecht, Balthasar Florisz. van Berckenrode & Henricus Hondius, 1628, digitaal: <http://bc.library.uu.nl/node/203>
- Kaart 1725: H. Post, Nieuwe Kaart van Gooiland. 1, digitaal: <http://www.beeldbank.noord-hollandsarchief.nl/>

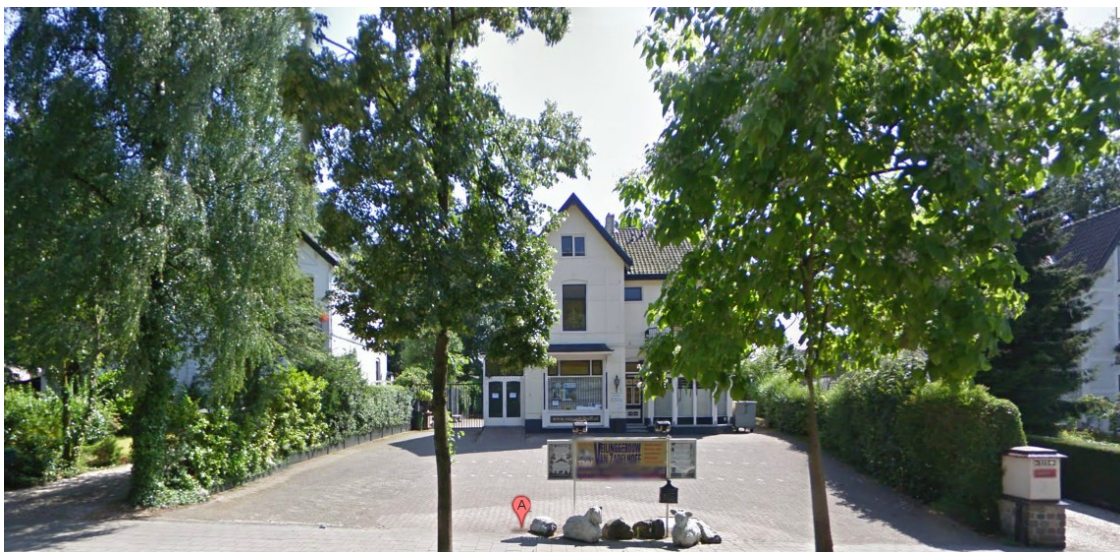
Figuren

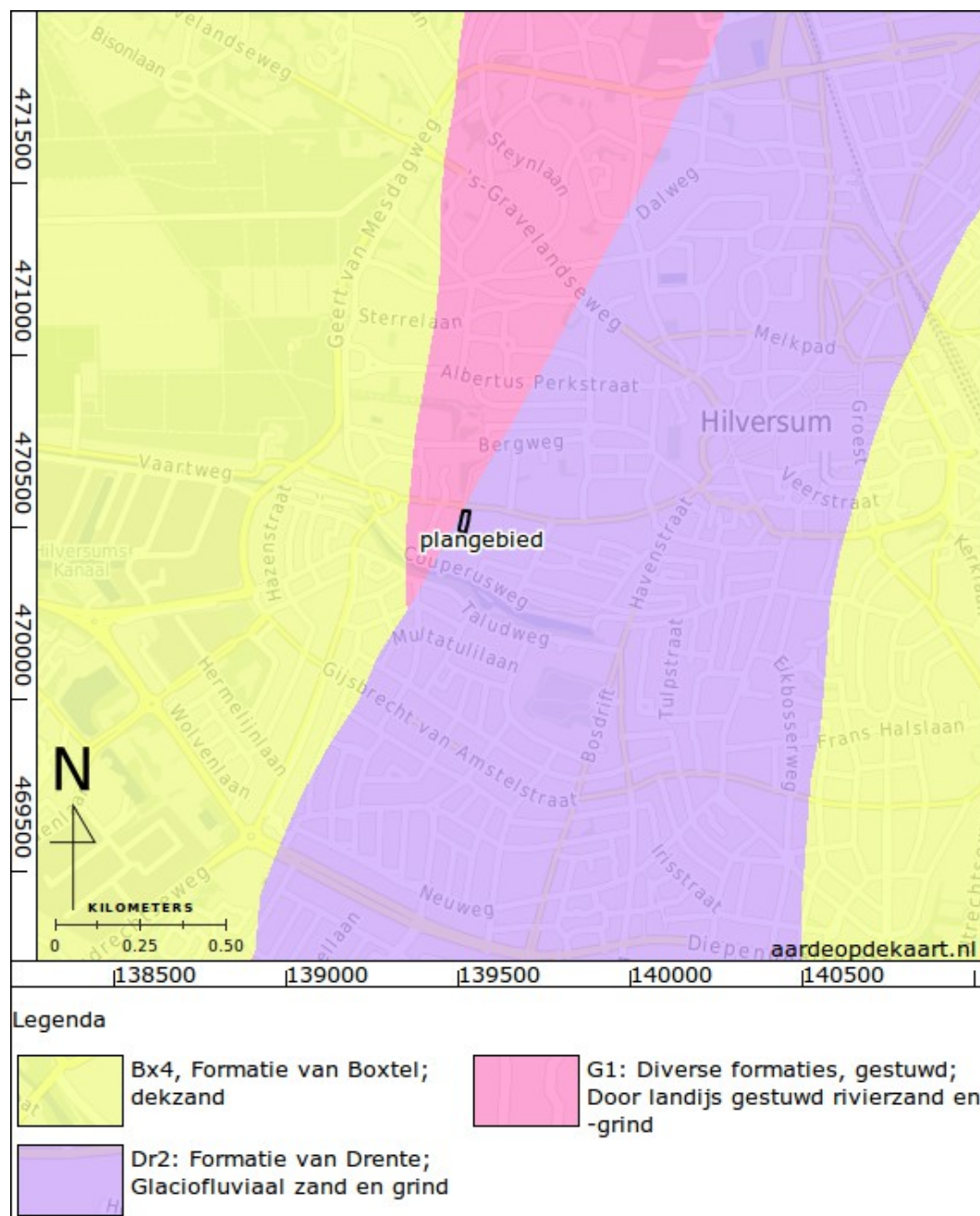
Figuur 3: Het plangebied op de kadastrale kaart.

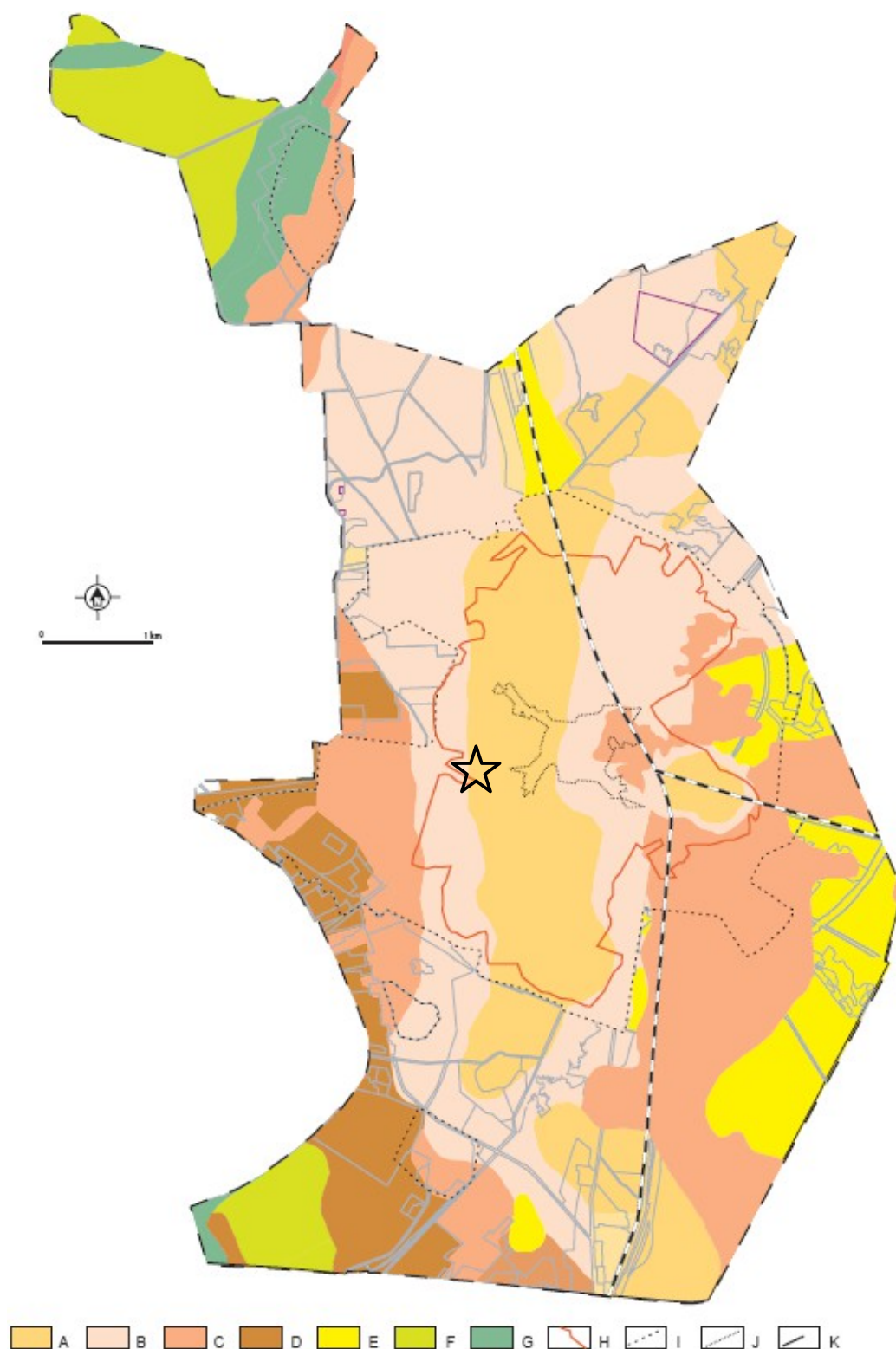
Figuur 4: Het plangebied op de luchtfoto van 2011.

Figuur 5: Aanzicht vanaf de Vaartweg (bron: Google Streetview).

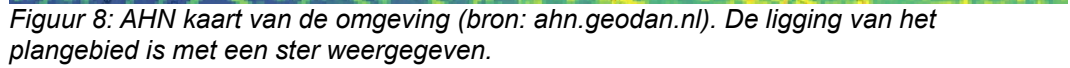

Figuur 6: Geologische oppervlaktekaart (bron: Mulder e.a. 2003).

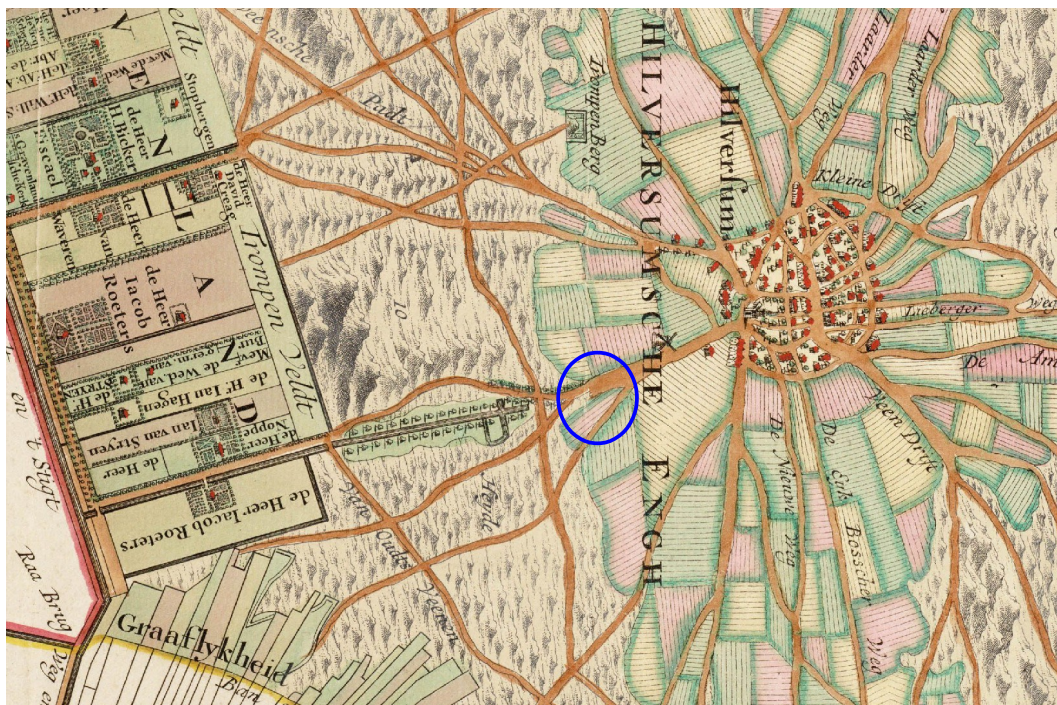
A moderpodzol, B haarpodzol, C veldpodzol, D laarpodzol, E duinvaaggrond, F veen, G veen op zand, H plaggendek omstreeks 1850, I stad hilversum, J historische dorpskern, K gemeentegrens

Figuur 7: Bodemkaart van de gemeente Hilversum met ligging plangebied als ster (naar: Lascaris 2005).

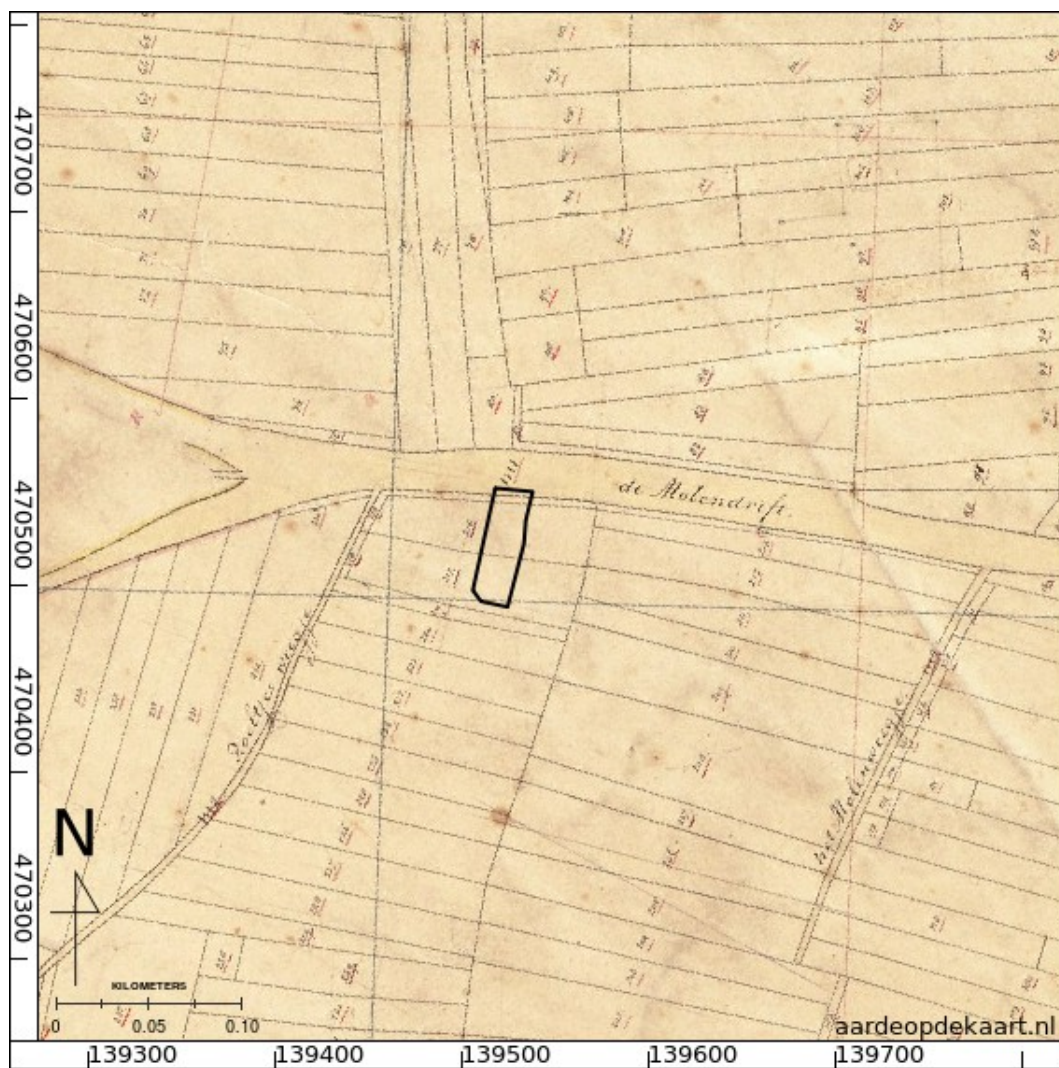

Figuur 9: Uitsnede uit de kaart van 1628 van Berckenroden & Hondius (bron: website Universiteit Utrecht). Het noorden is boven.

Figuur 10: De Nieuwe kaart van Gooilandt, 1725 (bron: beeldbank Noord Hollands archief). Het noorden is boven.

Figuur 11: Het plangebied op de kadastrale minuut (bron: watwaswaar.nl). De kaart is georeferentieert – het plangebied staat zwart omkaderd aangegeven.

Figuur 12: Bonnekaart 1873 (bron: watwaswaar.nl).

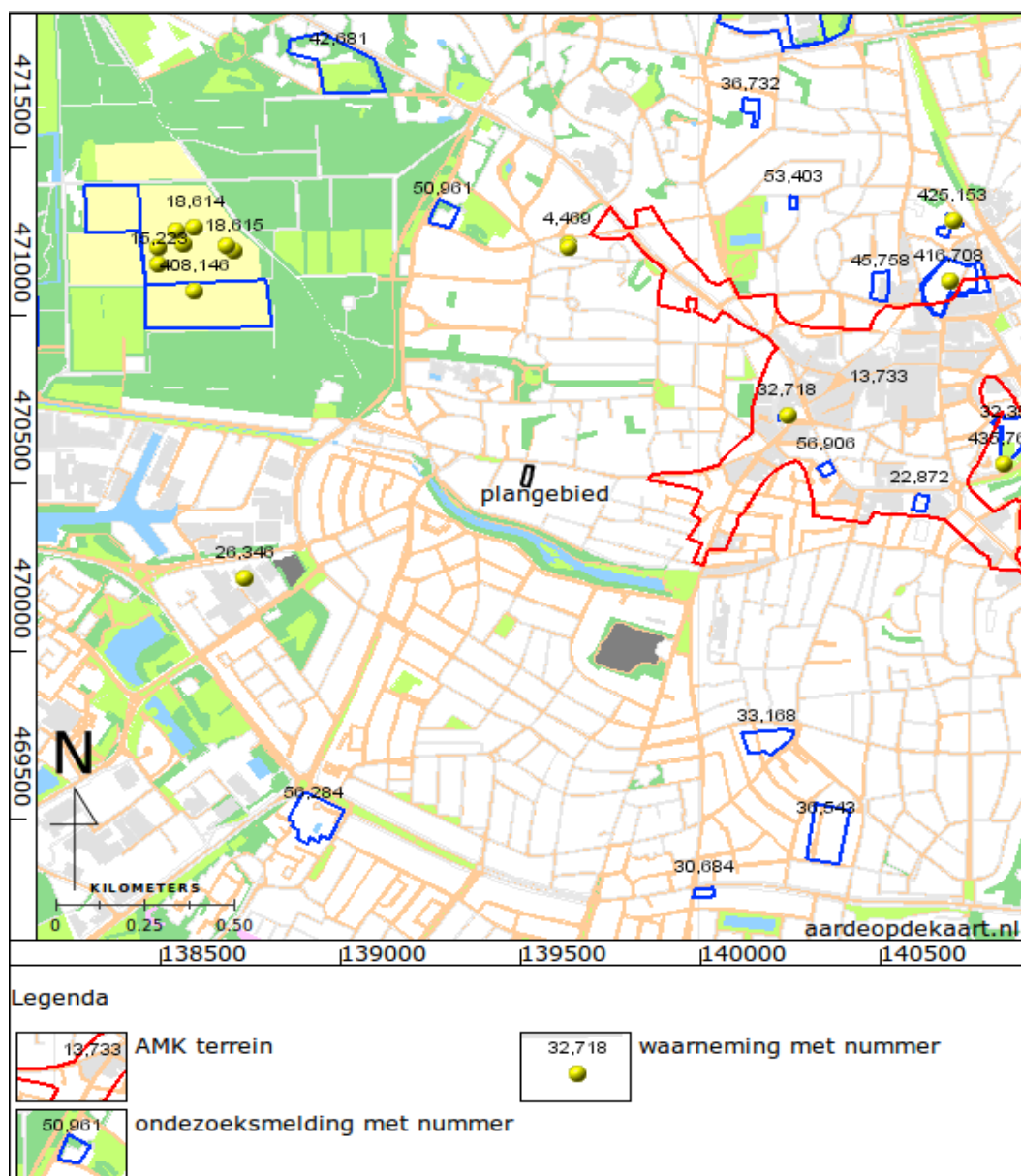
Figuur 13: Bonnekaart 1906 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 14: Topografische kaart 1950 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 15: Topografische kaart 1992 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 16: Archeologische bekende waarden (bron: archis2). Onderzoeksmelding 3.592 is weggevallen op deze kaart vanwege de zeer kleine omvang – deze ligt ongeveer onder waarneming 32.718.

Vaartweg 109

Verslag informatieavond omwonenden 14 juni 2012

De omwonenden worden welkom geheten door J.H. van Zadelhoff, die vervolgens het woord geeft aan de architecten Menno Ongerling en Rick Smets van BOS architecten uit Blaricum.

Aan de hand van een presentatie lichten zij het schetsplan toe. Er wordt ontworpen vanuit de forse hoogteverschillen ten opzichte van de Vaartweg. Met het gegeven dat de Vaartweg tot beschermd standsgezicht behoort en dat de fraaie villa's voor een mooi gevelbeeld zorgen, tonen zij aan de hand van foto's en tekeningen hoe zij dit beeld willen versterken door het ontwerpen van een villa die dezelfde verschijningsvorm heeft als de huidige. Als referentie wordt de door hen volledig gerenoveerde villa aan de Godelindeweg getoond. De villa zal 3 appartementen tellen.

Op aanwijzing van welstand wordt achter de nieuwe villa een ondergeschikt gebouw met twee appartementen geschetst; transparant, met plat dak en verdiept gelegen, zodat het vrijwel wegvalt.

Om het parkeren goed op te lossen wordt onder beide gebouwen een vanaf de Vaartweg toegankelijke parkeergarage gemaakt, met ruimte voor 2 auto's per appartement.

Vervolgens licht tuinarchitect Hans Veldhoen toe hoe hij een zo groen mogelijke entree wil maken, en hoe de privacy van de burens en de toekomstige bewoners wordt gegarandeerd.

Bob Nikkessen legt de bestemmingsplanprocedure uit: er is vooroverleg geweest met de gemeente Hilversum. Deze staan in beginsel positief tegenover een bestemmingswijziging van kantoren naar wonen. Dit perceel is nog een van de laatste 'paarse' vlekken (bestemming kantoren) in het verder 'gele' (wonen) bestemmingsplan. Ook is dit schetsontwerp door stedenbouw en door de gecombineerde commissie welstand en monumenten getoetst en unaniem akkoord bevonden. De volgende stap is overleg met de omwonenden, zoals nu het geval is. Als hier consensus is gevonden, kan de formele procedure starten.

Een bestemmingsplanprocedure start met het aanvragen van een omgevingsvergunning (voorheen bouwvergunning). Dan kan de gemeente besluiten om een 'grote' procedure te volgen of om een projectbesluit te nemen. Dit laatste ligt voor een enkel perceel het meest voor de hand.

Afhankelijk van eventuele zienswijzen (bezwaren) neemt de procedure 9 maanden tot anderhalf jaar in beslag.

Vragen/opmerkingen

- De heer Puik (113) meent dat de door de tuinarchitect geschetste haag bij de entree op zijn terrein is getekend. Dat is niet de bedoeling. Dit zal worden gecheckt en gecorrigeerd. Ook wil hij weten wat erfafscheidingen worden voorgesteld. Dit zijn groenblijvende hagen en mogelijk hедера op gaas.
- Mevrouw Puik wil graag dat er garanties komen dat er geen inkijk op haar terras mogelijk is. Hier zullen de architecten naar kijken.
- De heer Van Schmohl (111) vraagt hoe de erfafscheiding met zijn terrein wordt. Hans Veldhoen stelt voor om een deel van de achterwand van het veilinghuis te laten staan

als tuinmuur. Het hoogteverschil zorgt voor een muur van bijna 3 meter hoog (vanaf 109).

- De heer Van Schmohl wil graag weten wat de diverse hoogtes zijn (nieuwe panden, erfafscheidingen, terrein). Ook zou hij graag de tekeningen ontvangen.

- De heer en mevrouw Van der Vliet (107) vragen hoe hun erfafscheiding eruit kan gaan zien. Hans Veldhoen ziet als goede mogelijkheid om de huidige betonnen schutting te handhaven, wellicht te schilderen of in groen te verpakken.
- Hans Veldhoen vraagt de directe burens of hij op korte termijn op hun terrein enkele metingen mag doen (hoogte en erfgrenzen). Hier zijn geen bezwaren tegen.
- Op de vraag wat de appartementen gaan kosten antwoordt Bob Nikkessen dat het koopappartementen worden, met een prijsniveau rond 7 ton inclusief parkeerplaatsen.
- Bob Nikkessen benadrukt dat het voor de familie Van Zadelhoff belangrijk is om spoedig met de uitvoering van het plan verder te kunnen; bezwaren kunnen de procedure dusdanig vertragen dat zij er dan wellicht vanaf moeten zien. De kosten worden dan eenvoudigweg te hoog. Doel van dit overleg is om overeenstemming te bereiken met de omwonenden.
- De insteek is om één op één met de directe burens te communiceren, om te zien hoe hun opmerkingen naar tevredenheid verwerkt kunnen worden.
- Ook wordt toegezegd dat er een verslag wordt gemaakt en rondgestuurd naar wie zich heeft opgegeven. Indien nodig wordt een vervolgoverleg georganiseerd.
- Er wordt bekeken of er een website kan worden gemaakt waarop de schetsplannen en de voortgang kunnen worden gevolgd.

Hilversum, 20 juni 2012

Bureau voor Archeologie Rapport 2013.16

Vaartweg 109, Hilversum, gemeente Hilversum: bureau- en booronderzoek.

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 2013.16.
Vaartweg 109, Hilversum, gemeente Hilversum: bureau- en
booronderzoek
auteur(s): A. de Boer
datum: 6 november 2013

© Bureau voor Archeologie
Koningsweg 244 Utrecht

Administratieve gegevens

Projectnummer	2013071501
Provincie	Noord – Holland
Gemeente	Hilversum
Plaats	Hilversum
Toponiem	Vaartweg 109
Locatie (RD)	(139.518, 470.552), (139.539, 470.550), (139.536, 470.488), (139.504, 470.493)
Oppervlak plangebied	1260m ²
Kadastrale gegevens	Gemeente Hilversum, sectie P, perceel 223
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	57.850
Soort onderzoek	bureau- en booronderzoek
Opdrachtgever	Van Zadelhoff Beheer BV
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	31F
Periode van uitvoering	Augustus 2013
Bevoegd gezag	Gemeente Hilversum
Beheerder en plaats van documentatie	Bureau voor Archeologie, Koningsweg 244, Utrecht

Figuur 1: Ligging van het plangebied.

Inhoud

	Samenvatting.....	5
1	Inleiding.....	6
	1.1 Onderzoekskader.....	6
	1.2 Doelstelling en vraagstelling.....	7
	1.2.1 Doelstelling.....	7
	1.2.2 Vraagstelling.....	7
2	Bureauonderzoek.....	8
	2.1 Methode.....	8
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	8
	2.3 Aardkunde.....	9
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	10
	2.5 Bekende archeologische waarden.....	11
	2.6 Gespecificeerde verwachting.....	13
3	Booronderzoek.....	14
	3.1 Methode.....	14
	3.2 Resultaten en Interpretatie.....	14
4	Conclusie.....	16
5	Advies.....	17
6	Literatuur.....	18
	Figuren.....	19

Bijlage 1: Boorgegevens

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en booronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bouw van appartementen aan de Vaartweg 109 te Hilversum.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de KNA, protocol 4002 en 4003. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd, om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1260m². Ca. 530 m² is bebouwd met een villa (1910) en aanbouw met kelder (jaren vijftig). De bestaande bebouwing zal worden gesloopt en worden vervangen door twee appartementenblokken waaronder een parkeergarage wordt aangelegd. Ca. 165 m² van de nieuwbouw valt buiten de bestaande bebouwingscontouren.

De oorspronkelijke bodem bestaat vermoedelijk uit een moderpodzolgrond met eventueel een dun antropogeen dek (looppodzolgrond). In deze bodem kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit alle perioden. Het archeologische niveau (de diepte vanaf waar de resten kunnen worden aangetroffen) bevindt zich direct vanaf het maaiveld tot in de eerste meter van het bodemprofiel. Archeologische resten bestaan uit de neerslag van activiteiten van jager-verzamelaars en/of van langdurige bewoning op één plek (boerderijen met erven). Vanwege de vermoedelijk ligging in een gebied met oude bouwlanden en de vondst van grafheuvels en celtic fields in vergelijkbare gebieden, kan in het plangebied daar ook sprake van zijn.

Het plangebied is in de 20e eeuw bebouwd. In de voortuin bevindt zich een olietank. Aangenomen kan worden dat in het huidige bouwvlak en op de plek van de olietank de bodem is verstoord tot op ca. 80 cm.

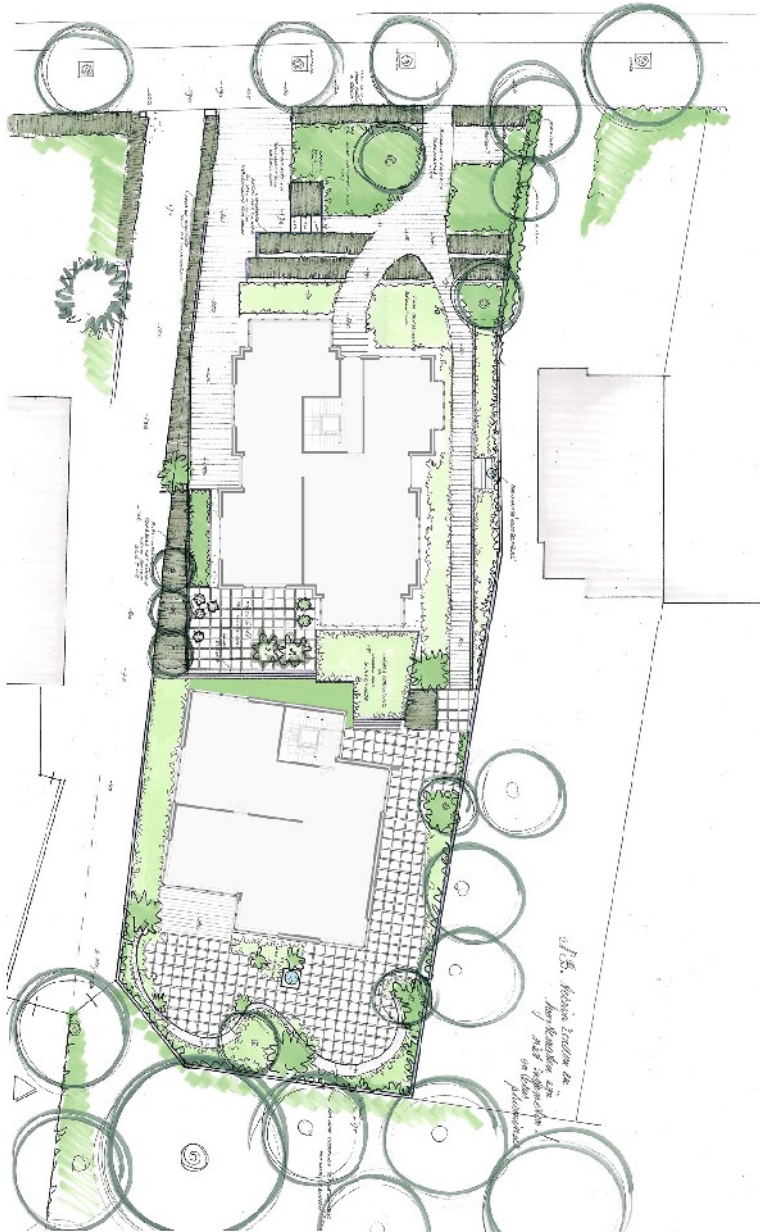
In het plangebied zijn vijf boringen geplaatst om de bodemopbouw te controleren. Uit de boringen blijkt dat achterop het terrein – naast de onderkelderde aanbouw – de bodem is omgewerkt tot in de C horizont. Aan de oostzijde van de bestaande villa is een gedeeltelijk intacte podzolgrond aanwezig is. Het opgeboorde materiaal bevat echter geen archeologische indicatoren. Vermoedelijk zijn archeologische waarden dus afwezig.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Ondanks dat dit onderzoek met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is uitgevoerd, is het echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie wijst er in dat geval erop dat men bij bodemversturende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Hilversum.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Van Zadelhoff Beheer BV heeft Bureau voor Archeologie een bureau- en booronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de bouw van appartementen aan de Vaartweg 109 te Hilversum.

Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.

In het gebied geldt het bestemmingsplan Noordwestelijk Villagegebied. In het bestemmingsplan is de dubbel bestemming waarde archeologie nog niet opgenomen. Wel heeft de gemeente haar archeologisch beleid vastgelegd in 2011 in de nota "De

Ondergrondse stad. Structuurvisie Archeologie Gemeente Hilversum". Hieraan worden ruimtelijke onderbouwingen getoetst. Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting. Voor deze gebieden geldt dat onderzoek moet worden uitgevoerd bij verstoringen groter dan 100 m² en dieper dan 40 cm

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1260m² en voorziet in de bouw van onderkelderde appartementen. Zie voor het schetsontwerp fig. 2.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

1.2.1 Doelstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een specificeerde archeologische verwachting. Het doel van het booronderzoek is het aanvullen en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

1.2.2 Vraagstelling

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?
- Zijn in het gebied (mogelijk) archeologische waarden aanwezig, en zo ja, waaruit bestaan deze?
- Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?
- Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de KNA 3.2, protocol 4002.¹

Achtereenvolgens bestaat het proces uit:

- Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
- Aanmelden onderzoek bij Archis
- Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid
- Beschrijven huidig gebruik
- Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen
- Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond
- Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden
- Opstellen gespecificeerde verwachting
- Opstellen standaardrapport bureauonderzoek
- Afmelden onderzoek bij Archis
- Overdracht onderzoeksgegevens
- Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot

Genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot. In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste gegevens die zijn verworven tijdens het onderzoek gepresenteerd.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt aan de Vaartweg ten oosten van de historische kern van Hilversum. Het plangebied is bebouwd (fig. 3, 4 en 5).

Het pand Vaartweg 109 (bouwjaar 1910) staat sinds februari 2010 te koop. Er hebben zich ondanks diverse prijsverlagingen geen kandidaten aangediend voor een gebruik als kantoor. De redenen hiervoor zijn divers: de bedrijfshuisvestingsmarkt bevindt zich op een dieptepunt; het pand is speciaal geschikt gemaakt voor de functie van veilinghuis; aanpassingen voor ander gebruik zijn niet of slechts tegen zeer hoge kosten mogelijk. De villa verkeert bouwkundig in slechte staat en is meerdere keren verbouwd, als laatste om kamerverhuur mogelijk te maken. Ook is de gevel in slechte staat.

Onder de aanbouw van de villa bevindt zich een halfverdiepte kelder, dit is het rechthoekige gebouw aan de achterzijde dat op de luchtfoto in fig. 5 zichtbaar is; het vloeroppervlak bevindt zich hier 150 cm onder het omringende oppervlak.

¹SIKB 2010

Aan weerszijden van het pand zijn karakteristieke villa's gesitueerd; via een aan de westzijde gelegen grindpad zijn de percelen Vaartweg 111 en 113 (achterom) bereikbaar. Het 1.260m² grote terrein is met ca. 530m² voor 42% bebouwd. Op het terrein staat geen enkele boom. Vrijwel het gehele terrein is verhard met betonklinkers. De erfgrenzen met de belendende percelen worden gevormd door respectievelijk oude betonschuttingen en groene hagen. Op het voorterrein is een oude stookolietank aanwezig.

Het plan omvat de sloop van de huidige villa en achterliggende aanbouw en vervolgens de nieuwbouw van vijf appartementen, verdeeld over twee volumes, zie fig. 9. In de villa aan de Vaartweg zijn drie appartementen gesitueerd. Achter de villa, sterk verlaagd door gebruik te maken van de hoogteverschillen in het terrein, een tweede, secundair volume, met twee appartementen. Beide volumes staan op een ondergrondse parkeergarage (fig. 10). De bouw (incl. de parkeergarage) zal grotendeels plaatsvinden in de ruimte die ontstaat door de sloop van de huidige bebouwing. Een deel (168 m²) valt echter ook buiten de bestaande bebouwingscontouren, zie fig. 11.

2.3 Aardkunde

De aardkundige waarden staan samengevat in tabel 1.

In de ondergrond van het plangebied bevinden zich rivierafzettingen uit het Pleistoceen. Deze afzettingen zijn gevormd door de voorlopers van de Rijn en de Maas die in het Pleistoceen het water uit Noordwest Europa in de richting van de zee vervoerden. De afzettingen zijn gestuwd tijdens de voorlaatste IJstijd: het Saalien.² Tijdens en na de vorming van de stuwwal zijn hierop afzettingen gevormd die verband houden met stromend water in het glaciële klimaat, de zgn. glaciofluviale afzettingen. Het plangebied bevindt zich in een gebied waar deze glaciofluviale afzettingen wél (ten oosten van het plangebied, code Dr2) en niet (ten westen van het plangebied, code G1) liggen op de gestuwde rivierafzettingen (fig. 12).

Op de reguliere bodemkaartserie is het gebied als bebouwd gekarteerd.³ Voor het maken van de archeologische verwachtingskaart heeft Lascaris (2005) een vlakdekkende bodemkaart gemaakt (fig. 13). Daaruit volgt dat in het plangebied moderpodzolgronden aanwezig zijn. Moderpodzolgronden zijn gronden die worden gekenmerkt door een moderpodzol – B. Zij worden vooral in mineralogisch rijke gronden gevormd. Veel dorpen op de zandgronden zijn in de Middeleeuwen gevormd als esdorpen. De boerderijen stonden gerangschikt rond een brink waarin het vee verzameld werd voor het op stal ging. Direct buiten het dorp lagen de bouwlanden, de es. Langs het water waren de mades: hier konden koeien worden geweid en werd hooi (het voer voor in de winter) geoogst. Overdag graasden de schapen op de gemeenschappelijke woeste (heide) gronden. Door potstalmest te vermengen met heideplaggen werd het bouwland bemest en tevens opgehoogd. In oude bouwlanden vindt men hierdoor een antropogeen dek terug op de oorspronkelijke bodem. Als zich van oorsprong moderpodzolgronden in de ondergrond bevinden, dan spreekt men van looppodzolgronden als het antropogene dek dun (max. 50 cm) is. Mogelijk is dat hier het geval.

Op een hoogtekaart van de westzijde van Hilversum is goed de ligging op de stuwwal te zien (fig. 14). Het maaiveld bij het plangebied loopt op vanaf de weg in zuidelijke richting. Het peil van de weg ligt op ca. +12m N.A.P. en de zuidkant van het perceel ligt op ca. +14m N.A.P. Het oplopende maaiveld geldt overigens voor zowel percelen aan

² Mulder e.a. 2003

³ Stichting voor Bodemkartering 1970

de noord- als zuidzijde van de Vaartweg. Mogelijk ligt de Vaartweg dus in een klein sneeuwsmeltwaterdal.

<i>Bron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie (fig. 12)	Op de grens tussen: Dr2: Formatie van Drente; Glaciofluviaal zand en grind, en: G1: Diverse formaties, gestuwd; Door landijs gestuwd rivierzand en -grind
Bodemkunde (fig. 13)	Moderpodzolgronden – in gebied met verbreiding plaggende omstreeks 1850. De grondwater is (omliggende gebieden) diep: trap VII.
Geomorfologie	Bebouwd
AHN	Het terrein ligt op de westflank van de Utrechtse Heuvelrug. Het peil van de Vaartweg is ca. +12m N.A.P. Het terrein van het plangebied loopt in zuidelijke richting op naar ca. +14m N.A.P.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

Sinds de vorming van de stuwwal is het gebied geschikt geweest om te leven. Diverse vondsten in het Gooi uit het Midden Paleolithicum getuigen daarvan. Het betreft vuurstenen werktuigen die zijn achtergelaten door mensen die nomadisch leefden. Ze kwamen aan hun voedsel door te jagen, te vissen en te verzamelen. Volgens Lascaris (2005) kunnen de werktuigen worden verdeeld in twee categorieën: (1) losse vondsten (vondsten zonder context informatie) die al aanwezig waren in de sedimenten voordat ze zijn gestuwd, en (2) vuursteenvondsten afkomstig van plaatsen waar de nomaden een kampement hebben gehad.

Na de laatste IJstijd veranderde het landschap van het Gooi van een open toendra met lage struiken en grassen in een landschap dat gevarieerder was met loofbos op hogere zandgronden en moerassige vegetatie onder aan de voet van de stuwwal. Vanaf ca. 5300 voor Christus vindt in Nederland een overgang plaats van een nomadische levenswijze naar een levenswijze die gebaseerd is op landbouw. De eerste tekenen worden hiervan in Limburg aangetroffen en langzaam verspreid deze cultuur zich over heel Nederland. Inhumaties in deze tijd worden bedekt met heuvels, de zgn. grafheuvels.⁴ Hiervan zijn in de gemeente Hilversum diverse bekend.⁵ In de prehistorie vindt landbouw onder meer plaats in de vorm van een lappendeken van kleine percelen omgeven door lage wallen. Op veel oude bouwlandgronden zijn deze gebieden nog herkenbaar door het raatpatroon dat zo ontstaat (celtic fields).⁶

Over nederzettingen tot aan de Middeleeuwen is weinig bekend in de gemeente Hilversum. Vanaf de 6e eeuw start (her)kolonisatie van het gebied gevolgd door agrarische expansie en bevolkingsgroei. Mogelijk is Hilversum in deze tijd ontstaan. De naam Hilversum verwijst vanwege het heem-suffix naar een Vroeg Middeleeuwse ouderdom.⁷

Enigszins betrouwbare kaarten verschijnen pas in de 17e eeuw. In 1628 staat Hilversum genoemd op de kaart van Berckenrode en Hondius, samen met een aanduiding van de kerk aan de brink. De huidige Vaartweg bestond toen nog niet, of had zo weinig betekenis dat deze niet op de kaart is opgenomen. Wel zijn twee vaarten

⁴ zie bijv. waarneming 405.005, Hoorneboegse Heide

⁵ Lascaris 2005

⁶ zie bijv. <http://www.cultureelerfgoed.nl/actueel/persberichten/unieke-archeologische-vondst-in-hilversum>

⁷ ibid.

zichtbaar die vanaf 's Gravenland voorbij de 'Lant Scheyding' in de richting van Hilversum zijn doorgetrokken. De zuidelijke van deze twee vaarten zou later in de richting van Hilversum worden uitgebreid als de Gooische Vaart.

In 1725 wordt de Nieuwe Kaart van Gooiland gemaakt. De Vaartweg staat hierop ingetekend. Ook zichtbaar is het akkerbouw gebied rondom Hilversum: de “Hilversumsche Engh”. Het plangebied ligt aan de Vaartweg, daar waar de bouwlanden overgaan in heide gebieden op grotere afstand van Hilversum.

Aan het begin van de 19e eeuw wordt een nauwkeurige landopmeting van Nederland gemaakt. Deze kaarten staan bekend als de kadastrale minuten. De Vaartweg wordt hierop nog aangeduid als “de Molendrift”. Het plangebied ligt over twee kavels heen met nrs. 216 en 217. Deze percelen zijn in eigendom van Jacob Bronkhorst. Het landgebruik was bouwland.⁸

In 1873 is het gebied aan weerszijden van de Vaartweg nog steeds onbebouwd (fig. 18), De Gooische Vaart is dan helemaal doorgegraven tot Hilversum. In 1906 staan inmiddels overal woningen langs de weg (fig. 19). De woning op het perceel is vermoedelijk de huidige.

In de 20e eeuw verandert het beeld nauwelijks meer (fig. 20 en 21). Wel is te zien dat het huis van begin 20e eeuw, na de oorlog is uitgebreid naar achteren.

2.5 Bekende archeologische waarden

De gegevens uit ARCHIS zijn weergegeven in fig. 22. De objecten die binnen ca. 750m liggen zijn toegelicht in tabel 2.

In of in de directe omgeving (binnen 300m) van het plangebied bevinden zich geen archeologische terreinen, onderzoeksmeldingen of waarnemingen.

De grens van de historische kern van Hilversum ligt meer dan 1 km oostelijk. Een westelijke uitloper van de kern reikt tot ca. 500 m ten oosten van het plangebied. Het betreft de contouren van het 19e eeuwse dorp dat in de Middeleeuwen als esdorp is ontstaan.

De vermoedelijke oorspronkelijke ligging van de Grote Kerk in het centrum van Hilversum ligt op ca. 750 m ten oosten van het plangebied en is aangeduid met waarneming 32.718. Op ca. 600 m ten noorden van het plangebied is een vuurstenen steekwapen aangetroffen. Op ca. 900 m ten zuidwesten zijn vuurstenen afslagen aangetroffen.

Aan de Kerkbrink in het historische centrum van Hilversum is in 2002 een proefsleuvenonderzoek en een archeologische begeleiding uitgevoerd. Hierbij zijn resten van de 18e eeuwse bebouwing – een school en een raadhuis – aangetroffen. Op 800 m noordelijk van het plangebied zijn aan de Schuttersweg boringen verricht. De “kwaliteit van de bodem” was slecht en het gebied is vrijgegeven.

Op de gemeentelijke kaart heeft het plangebied een hoge trefkans vanwege de vermoedelijke ligging in een gebied met moderpodzolgronden.

Bron	Omschrijving
Archeologische terreinen	13.733: Historische kern van Hilversum. De begrenzing van deze historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859, schaal 1:25.000. De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten

Bron	Omschrijving
	aanwezigheid, boven of onder de grond, van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern. Het booronderzoek met onderzoeksmeldingsnummer 30.729 (op een klein deel van het monument) heeft de verwachting door verstoring van de bodem niet kunnen bevestigen.
Waarnemingen	4.469: Lindenheuvel, 'Steekwapen'; Klokbeke- of Enkelgrafcultuur; Datering: Laat – Neolithicum. Beschrijving: "ad 120 geel zand, met grind vermengd, dolk gevonden binnen een krans van veldkeien, straal 80 cm. 26.346: Loosdrechtseweg, vuursteenafslag Datering: Paleolithicum – Bronstijd. Het door R.H.J. Klok ingevulde CAA-fiche rapporteert dat J.A. Bakker en W.J. Manssen te Laren een vindplaats van vuurstenen afslagen in een zandverstuiving aan de Loosdrechtseweg gemeld hebben. Als literatuurverwijzing meldt het CAA-fiche een artikel van Th. G. Appelboom uit 1954 in Westerheem. Het is onduidelijk of de door Bakker en Manssen gemelde vondsten dezelfde zijn als de twee door Appelboom (1954, 42 en pl. XII: 29 en 30) beschreven artefacten, een kling en een afslag met gebruiksretouche, die hij vond 'aan de hoofdweg van Hilversum naar Loosdrecht...in een aldaar aanwezig klein stuifzand'. 32.718: Kerkbrink, locatie Grote Kerk Op basis van historische documentatie en literatuur is de locatie van de Grote Kerk vastgesteld (immers, op dezelfde locatie heeft herbouw plaatsgevonden en die kerk staat nog steeds). De oudst aangetroffen fase van de kerk betreft een bakstenen kapel die (op basis van baksteenformaat 30x15x6,5) teruggaat tot in de 13e eeuw. Een latere fase is de 15e eeuwse pseudo-basiliek, die in de 18e eeuw hersteld is tot de in 1971 afgebrande kerk. Er is geen tufsteen aangetroffen, noch enige aanwijzing voor oudere activiteiten ter plaatse. Coördinaten zijn slechts bij benadering vastgesteld.
Onderzoeksmeldingen	3.592: Kerkbrink, proefsleuven en begeleiding Op de Kerkbrink te Hilversum is de uitbreiding gepland van het Goois Museum. Uit het AAO aan de Kerkbrink bleek dat de ondergrond van het perceel vrijwel geheel intact is en dat de waarnemingsomstandigheden goed zijn. Er zijn muurresten en structuren aangetroffen die voornamelijk uit de 18e eeuw stammen. Deze zijn te associëren met het schoolgebouw en de uitbreiding van het raadhuis dat op de Kerkbrink gestaan heeft. Het is niet uit te sluiten dat er nog oudere bebouwingssporen op het niet onderzochte deel van het perceel aanwezig zijn. Het onderzoek laat zien dat er in de bewoningskern van Hilversum rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische resten welke nadere informatie kunnen geven over de historie en ontwikkeling van Hilversum.⁹ noot: deze onderzoeksmelding is weggevalen op fig. 22 onder waarneming 32.718. 50.961: Schuttersweg, booronderzoek In verband met de geplande bouw van drie woningen is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied op de hoek van de Schuttersweg en de Jonkerweg te Hilversum, gemeente Hilversum, provincie Noord Holland. Voor de nieuwbouw zijn graafwerkzaamheden nodig. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op de westelijke helling van de Utrechtse Heuvelrug ligt. Binnen een halve kilometer omtrek zijn twee vondsten geregistreerd van een dolk en een vuurstenen kling uit het neolithicum. Het terrein heeft tijdens de 20e eeuw drie bebouwingsfases gekend. Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem algemeen slecht is. Daardoor zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen sterk zijn aangetast. Het onderzoek heeft geen vondsten opgeleverd uit de middeleeuwen of daarvoor. Het advies luidt om geen nader archeologisch

<i>Bron</i>	<i>Omschrijving</i>
	onderzoek te ondernemen. ¹⁰
Vondstmeldingen	Geen
Gemeentelijke kaart ¹¹	Hoge trefkans

Tabel 2: Bekende archeologische waarden in het onderzoeksgebied tot ca. 1km afstand van het plangebied.

2.6 Gespecificeerde verwachting

De oorspronkelijke bodem bestaat uit een moderpodzolgrond met eventueel een dun antropogeen dek (looppodzolgrond). In deze bodem kunnen archeologische waarden aanwezig zijn uit alle perioden. Het archeologische niveau (de diepte vanaf waar de resten kunnen worden aangetroffen) bevindt zich direct vanaf het maaiveld tot in de eerste meter van het bodemprofiel. Archeologische resten bestaan uit de neerslag van activiteiten van jager-verzamelaars en/of van langdurige bewoning op één plek (boerderijen met erven). Eventuele resten manifesteren zich als een spreiding van archeologische artefacten zoals vuursteen en/of aardewerk-, bot-, hout- en leerfragmenten. Door de diepe grondwaterstand zullen organische resten (hout, bot, leer) slecht geconserveerd zijn. Vanwege de vermoedelijk ligging in een gebied met oude bouwlanden en de vondst van grafheuvels en celtic fields in vergelijkbare gebieden, kan daar in het plangebied ook sprake van zijn. Echter, deze complextypen manifesteren zich vooral door hun landschapsvorm boven het oorspronkelijke oppervlak en zullen, als ze aanwezig zijn geweest, niet meer intact zijn.

Het plangebied is in de 20e eeuw voor circa de helft van het oppervlak (42%) bebouwd. In de voortuin bevindt zich een olietank. Vermoedelijk is de bodem onder het huidige bouwvlak en de plek van de olietank verstoord.

¹⁰ Bongers 2012

¹¹ Gemeente Hilversum 2011

3 Booronderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2, in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig". Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek (specificatie VS03) in de verkennende en karterende fase.

Op basis van de grootte van het plangebied en de archeologische verwachting zijn vijf boringen geplaatst. Deze zijn zo optimaal mogelijk verspreid over het gebied waar bodemingrepen zijn voorzien, de groene vlakken van fig. 11.

De boringen zijn gezet met een 7 cm Edelmanboor en 3 cm guts tot op minimaal 30 cm in de C horizont. Daar waar een intacte bodem is aangetroffen (boorprofielen 2 en 4, zie hieronder) zijn drie boorgaten gemaakt en is het opgeboorde materiaal gezeefd over een 3 mm zeef.¹²

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens ASB 1.1 van het NITG-TNO waarin onder meer de standaardclassificatie van bodemonsters volgens NEN 5104 wordt gehanteerd.¹³ De X en Y coördinaten van de boringen zijn ingemeten ten opzichte van de locale topografie.

3.2 Resultaten en Interpretatie

De locatie van de boringen staat in fig. 23 weergegeven. De boorgegevens zijn achteraan bijgevoegd als Bijlage 1.

Het bodemprofiel bestaat onderin overal uit zwak siltig matig grof zand met grind bijmenging. Dit bodemmateriaal kan worden geïnterpreteerd als rivierafzettingen en tevens de C horizont (moedermateriaal) waarin bodems kunnen zijn gevormd. Deze afzettingen zijn in dit gebied gestuwd. De top van deze laag ligt tussen 50 en 70 cm onder maaiveld, behalve in boorprofiel 1 waar de top op 150 cm ligt.

Op deze rivierafzettingen ligt in boorprofielen 2 en 4 een (donker) bruine laag van ongeveer 10 cm dik die vervolgens is afgedekt door een donker-grijze matig tot sterk humeuze laag van ongeveer 30 cm dik (zie fig. 25 voor een foto van boring 2). De humeuze laag bevat enkele grijze en bruine vlekken. De bruine en donker grijze laag in deze twee bodemprofielen zijn geïnterpreteerd als resp. een B en A horizont. In deze twee boorprofielen is dus vermoedelijk sprake van een podzolgrond waarvan de bovenste humeuze horizont is verploegd (de grijze en bruine vlekken) maar een restant van de B horizont is nog aanwezig. Op deze locaties zijn per locatie drie boorgaten gemaakt en is het opgeboorde materiaal gezeefd. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

In boorprofiel 1 ligt de sterk humeuze zwarte laag direct op de C horizont en bevatte de humeuze laag brokken bruine en grijze grond (fig. 24). Hier is de oorspronkelijke bodem beschouwd als omgewerkt tot in de C horizont.

In boorprofielen 3 en 5 was geen natuurlijke bodemopbouw meer herkenbaar. Deze bestonden uit een bruin-grijze bovenlaag tot 70 cm (boorprofiel 3) of 50 cm (boorprofiel 5) en daaronder direct de C horizont. Deze profielen zijn beschouwd als geheel

¹² Drie 7 cm boringen hebben een equivalent volume van een 12 cm Edelmanboor

¹³ Bosch 2008

omgewerkt.

4 Conclusie

Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?

De sloop van de huidige bebouwing en het bouwen van vijf appartementen verdeeld over twee bouwvolumes. De appartementen worden onderkelderd.

Zijn in het gebied (mogelijk) archeologische waarden aanwezig, en zo ja, waaruit bestaan deze?

Ja, in het plangebied kunnen archeologische resten worden verwacht uit alle archeologische perioden. Archeologische resten bevinden zich in de top van de oorspronkelijke bodem, binnen ca. 1 m diepte. Het betreft zowel resten van jager-verzamelaars als resten van boerderijen, erven en daarmee samenhangende structuren en resten van akkercomplexen en resten van begravingen. Archeologische resten worden alleen verwacht buiten de huidige bebouwing en olietank.

Uit booronderzoek blijkt dat achterop het terrein – naast het de onderkelderde aanbouw – de bodem is omgewerkt tot in de C horizont.

Aan de oostzijde van de bestaande villa is een gedeeltelijk intacte podzolgrond aanwezig is. Het opgeboorde materiaal bevat echter geen archeologische indicatoren. Vermoedelijk zijn archeologische waarden dus afwezig.

Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?

n.v.t.

Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

n.v.t.

5 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Ondanks dat dit onderzoek met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is uitgevoerd, is het echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Bureau voor Archeologie wijst er in dat geval erop dat men bij bodemversturende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Hilversum.

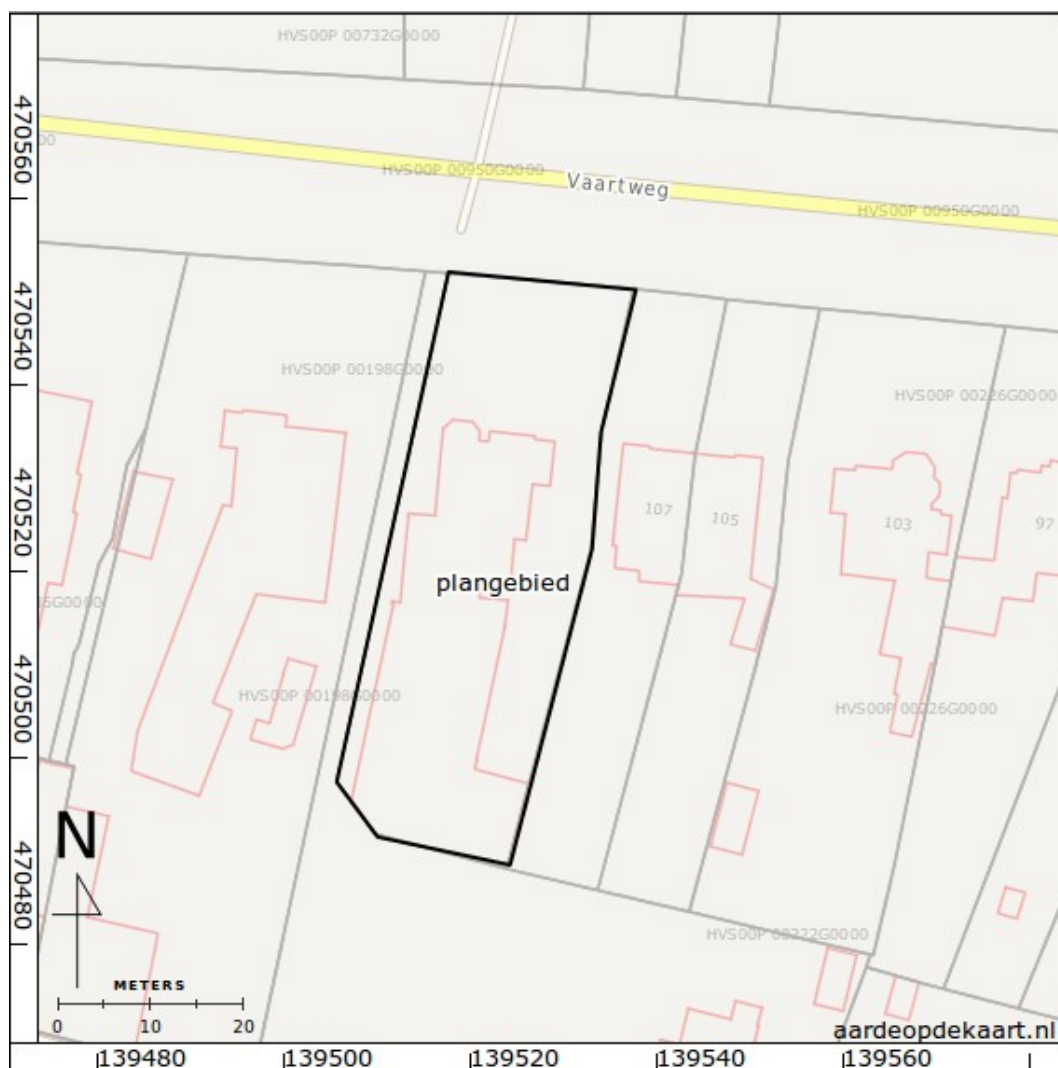
6 Literatuur

- Bongers, J.M.G. en J. Jelsma*, 2012: Hilversum, Schuttersweg/Jonkerweg (Gemeente Hilversum, NH.). De Steekproef (Steekproefrapport 2012-03/12Z), Zuidhorn.
- Gemeente Hilversum*, 2011: Structuurvisie Archeologie 'De ondergrondse stad'. Gemeente Hilversum, Hilversum.
- Lascaris, M.*, 2005: WERKDOCUMENT: Toelichting bij de archeologische verwachtingskaart voor Hilversum-stad: Inventarisatie en beschrijving van het aanwezig en vermoed archeologisch erfgoed in de gemeente Hilversum. Archeologisch Centrum Vrije Universiteit (ZAN 46), Amsterdam.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhof, T.E. Wong*, 2003: De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Roller, G.J. de, B. Peters, W. Beex J.Y. Huis in 't Veld*, 2003: . Archaeological Research and Consultancy (ARC-publicaties 86), Groningen.
- SIKB*, 2010: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems.
- Stichting voor Bodemkartering*, 1970: Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50 000: Toelichting bij kaartblad 31 Oost Utrecht. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Kaarten en gegevensbestanden

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), digitaal: <http://www.ahn.nl>.
- ARCHIS II, registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, digitaal: <http://archis2.archis.nl>
- Geologische kaart, digitaal: <http://www.dinoservices.nl>
- Bonnekaart (Chromo-topographische kaart van het Koninkrijk der Nederlanden), digitaal: <http://watwaswaar.nl>.
- Geomorfologische kaart, digitaal: <http://www.aardkunde.nl>
- Kadasterkaart (minuutplan en OAT). 1811-1832, digitaal: <http://watwaswaar.nl>.
- Kaart 1628: Henricus Hondius. Kaart van de provincie Utrecht, Balthasar Florisz. van Berckenrode & Henricus Hondius, 1628, digitaal: <http://bc.library.uu.nl/node/203>
- Kaart 1725: H. Post, Nieuwe Kaart van Gooiland. 1, digitaal: <http://www.beeldbank.noord-hollandsarchief.nl/>

Figuren

Figuur 3: Het plangebied op de kadastrale kaart.

Figuur 4: Het plangebied op de luchtfoto van 2011.

Figuur 5: Aanzicht vanaf de Vaartweg (bron: Google Streetview).

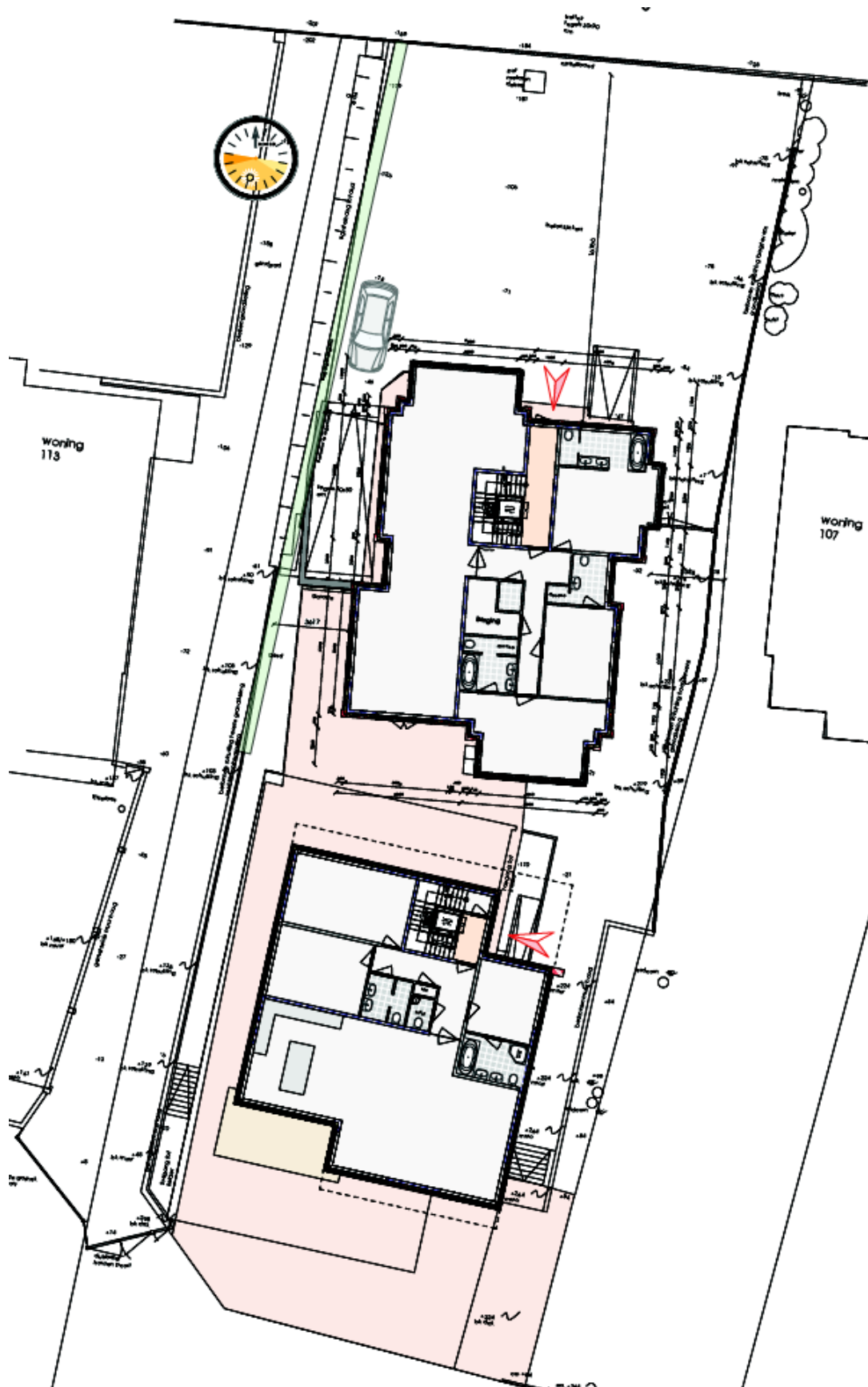
Figuur 6: Foto richting het zuiden aan de oostkant van het terrein.

Figuur 7: Foto naar het noorden aan de oostkant van het terrein. Links op straatniveau de ramen van de kelder.

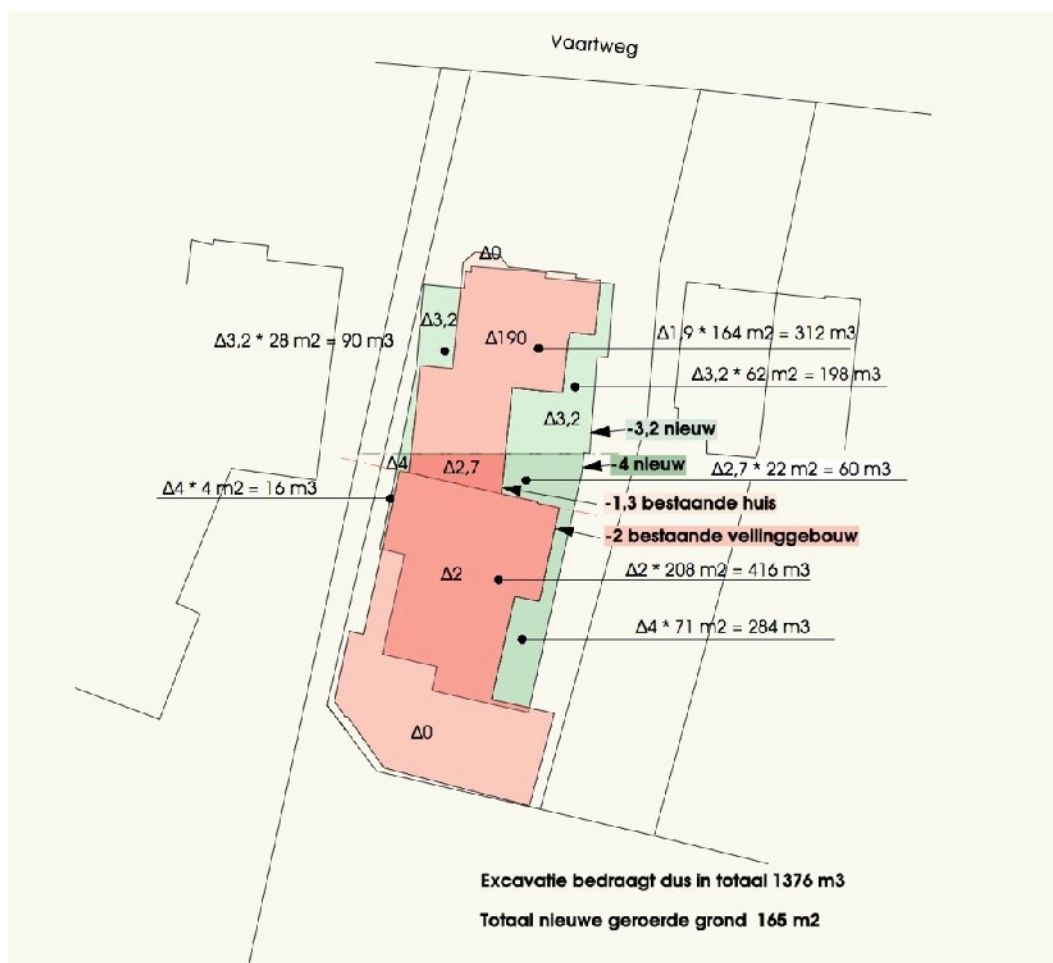
Figuur 8: Foto naar het zuiden, aan de westzijde van het plangebied.

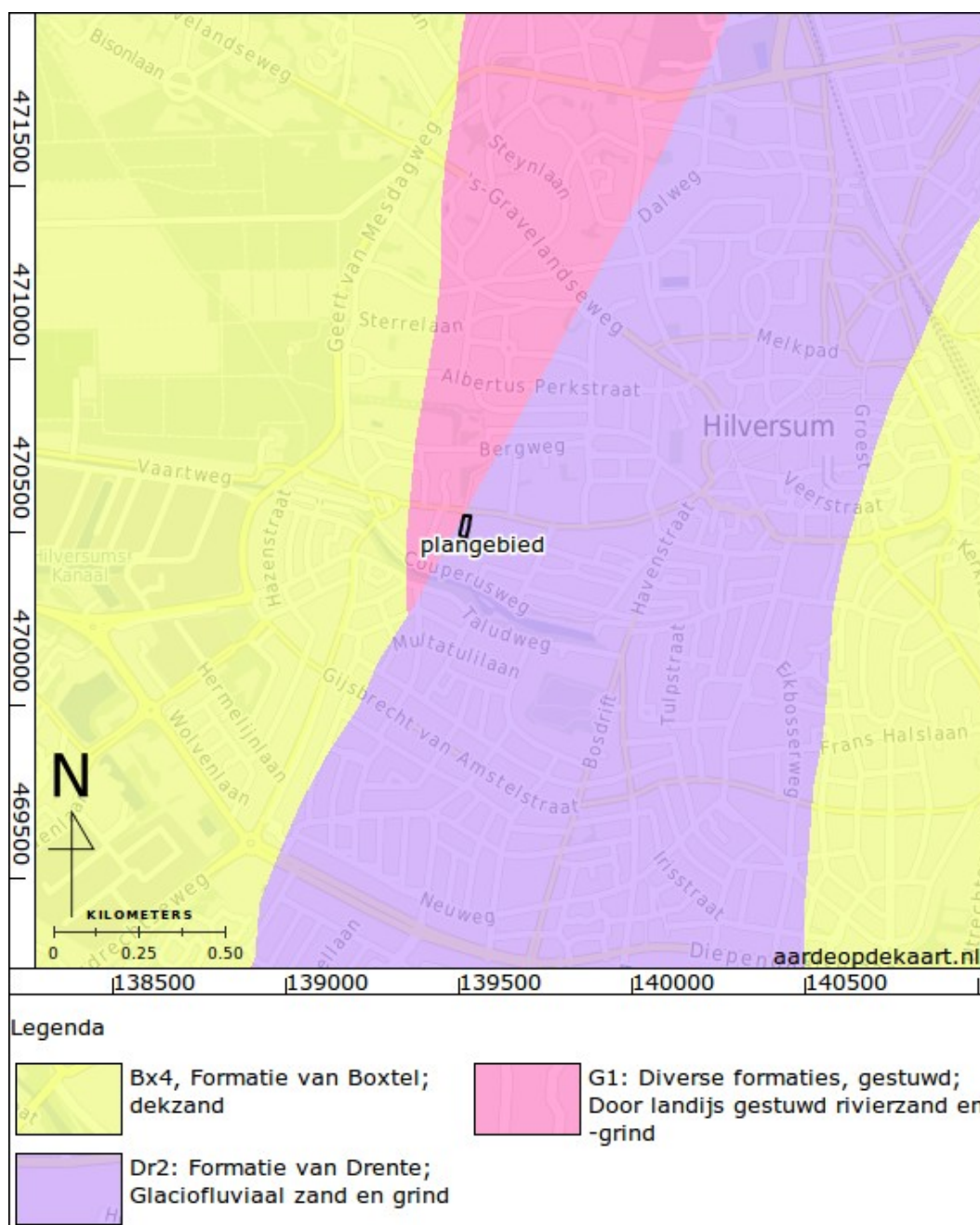
Figuur 9: Plattegrond van de nieuwe situatie. Het roze vlak is de nu bestaande bebouwing.

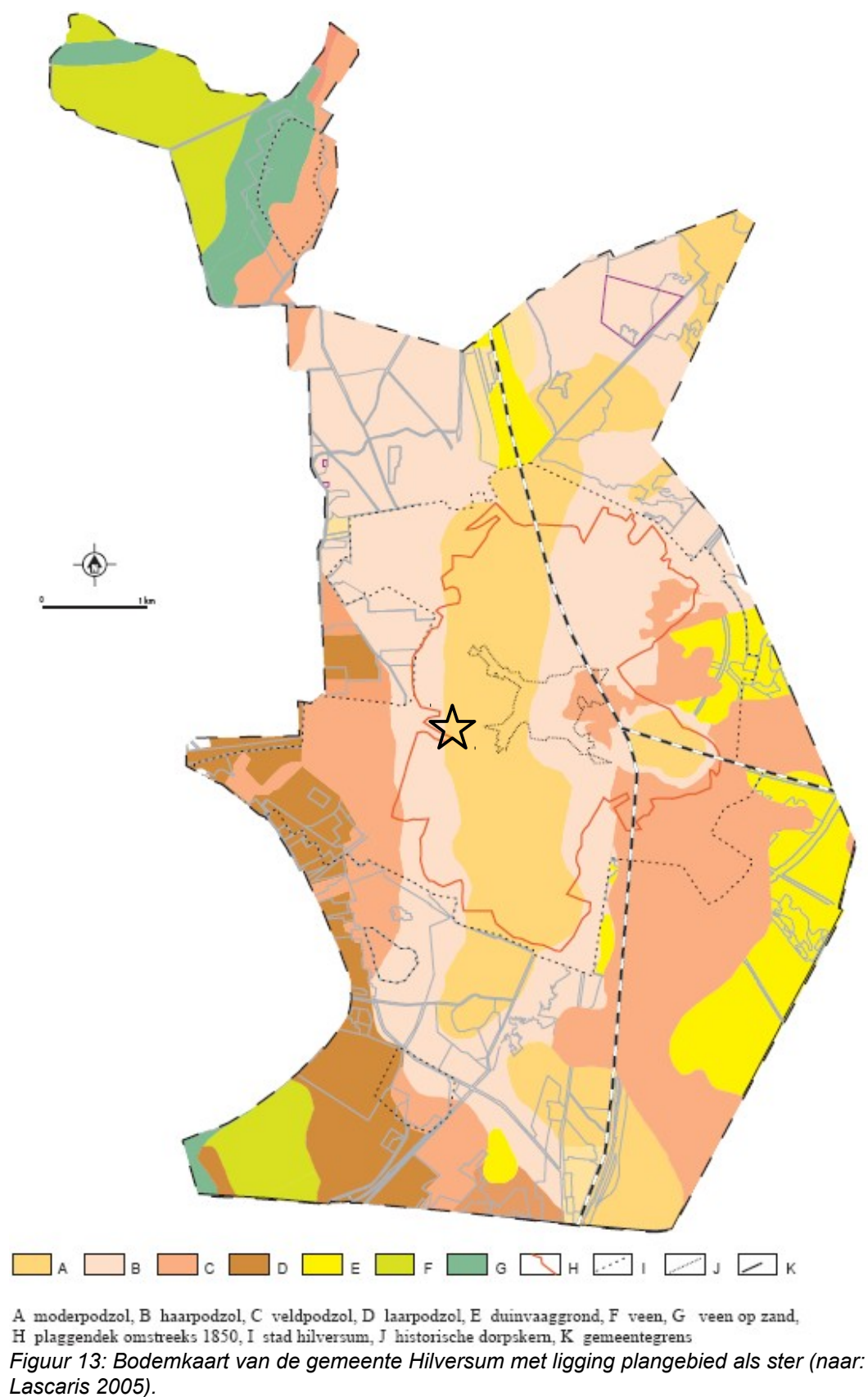
Figuur 10: Doorsnede door nieuwe situatie: het noorden is links.

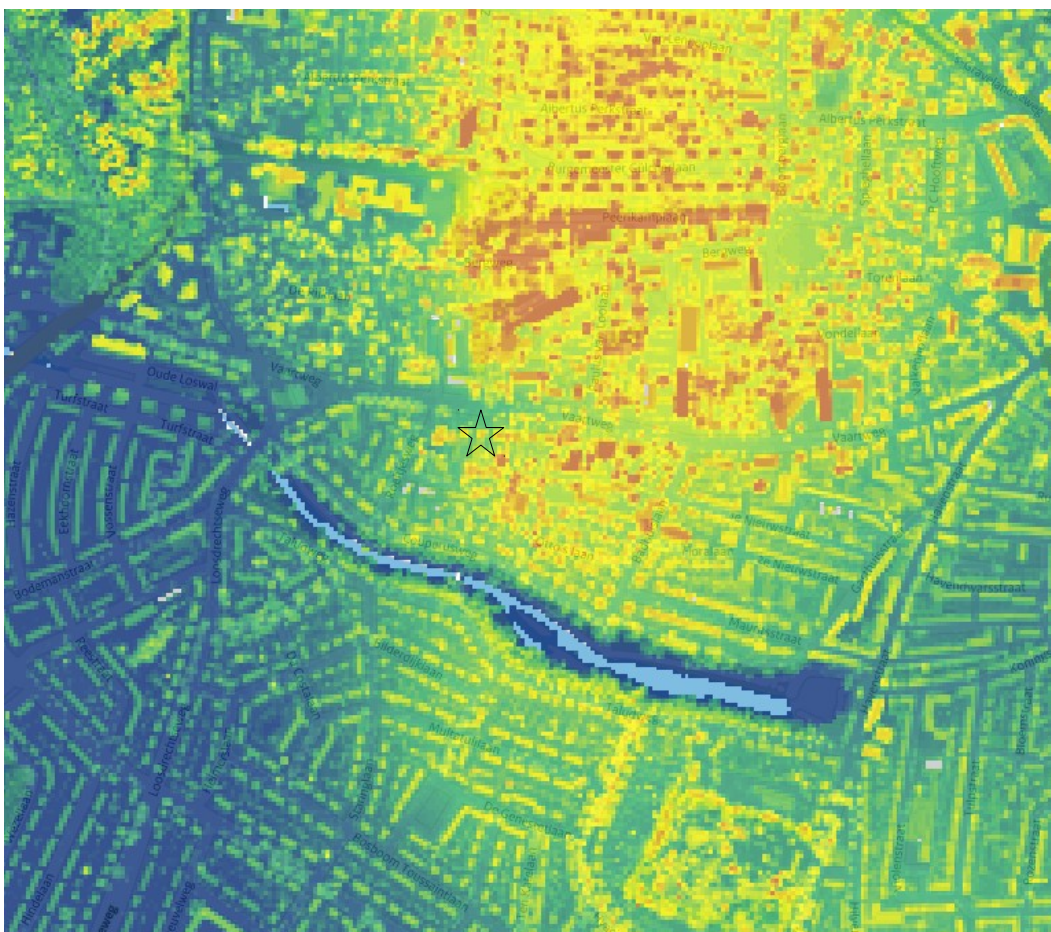

Figuur 11: Bestaande en nieuwe bebouwing vergeleken. Het roze vlak geeft de contouren van de bestaande bebouwing weer. Het groene vlak geeft de nieuwe bebouwing weer waar deze de buiten de contouren van de bestaande valt. Het oppervlak van dit groene vlak is 168 m2 (4 + 28 + 62 + 71).

Figuur 12: Geologische oppervlaktekaart (bron: Mulder e.a. 2003).

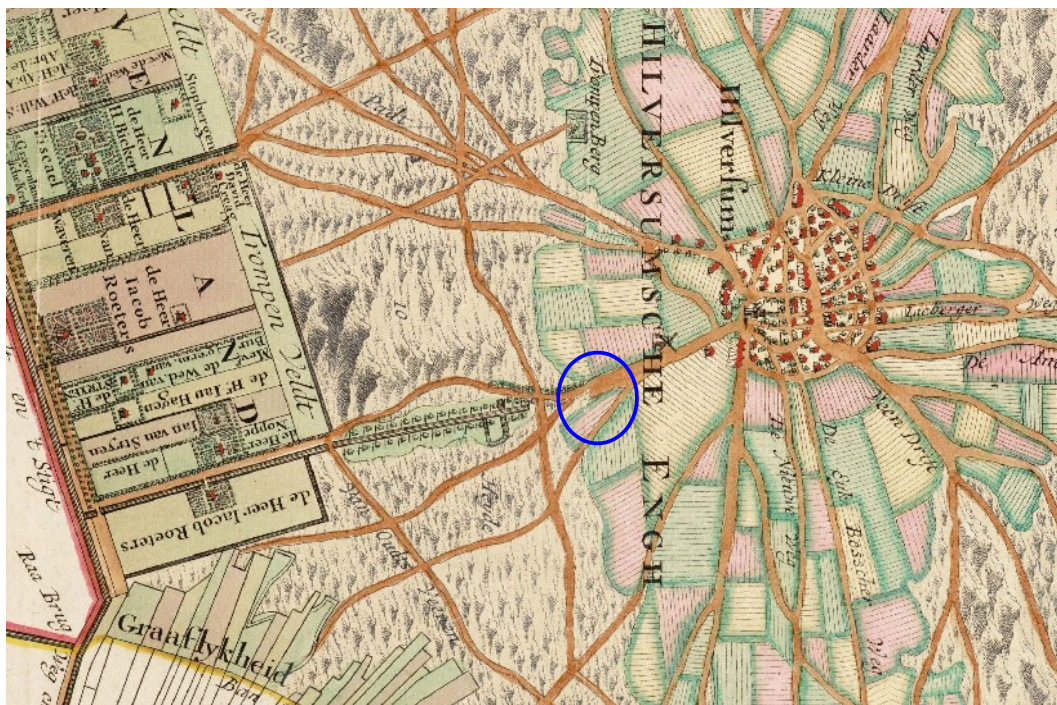

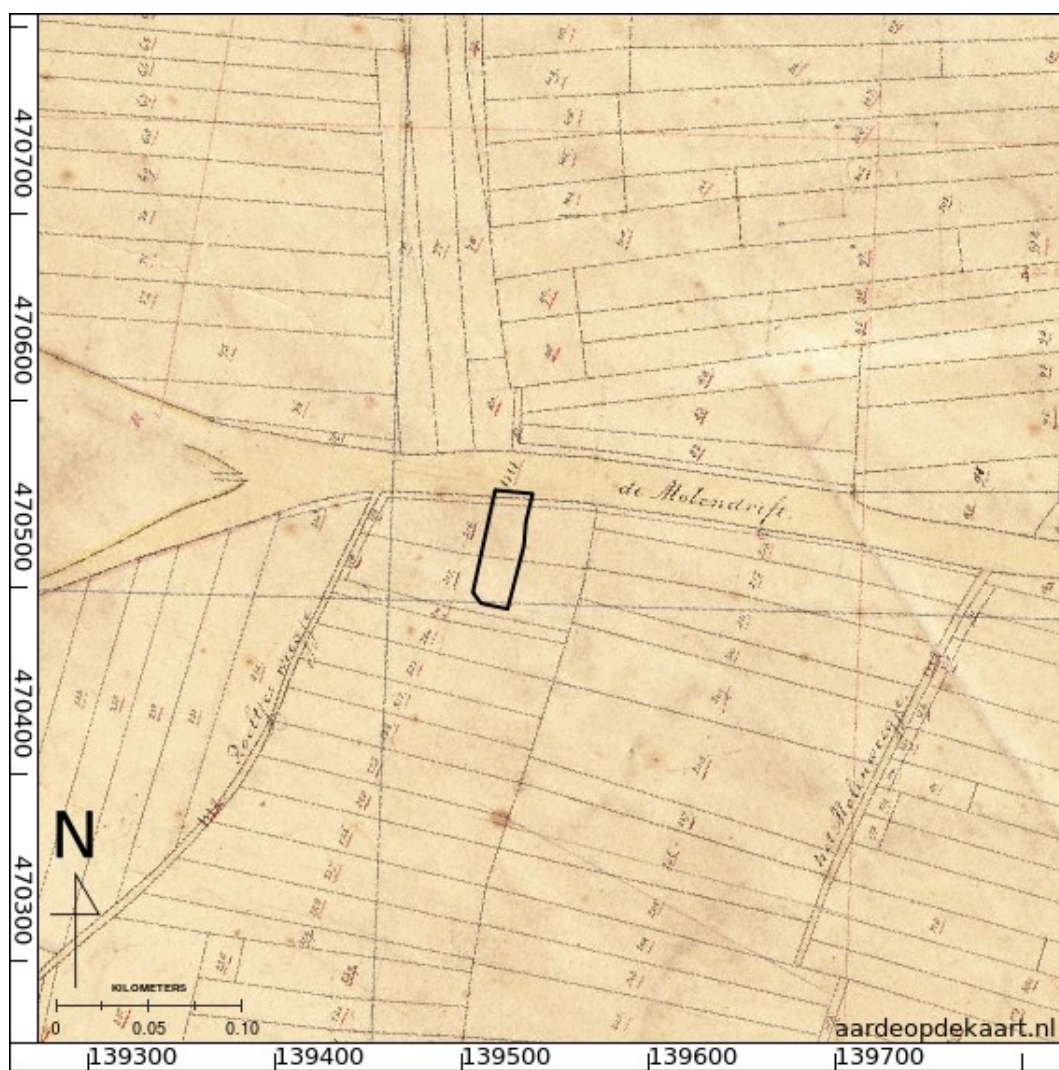
Figuur 14: AHN kaart van de omgeving (bron: ahn.geodan.nl). De ligging van het plangebied is met een ster weergegeven.

Figuur 15: Uitsnede uit de kaart van 1628 van Berckenroden & Hondius (bron: website Universiteit Utrecht). Het noorden is boven.

Figuur 16: De Nieuwe kaart van Gooilandt, 1725 (bron: beeldbank Noord Hollands archief). Het noorden is boven.

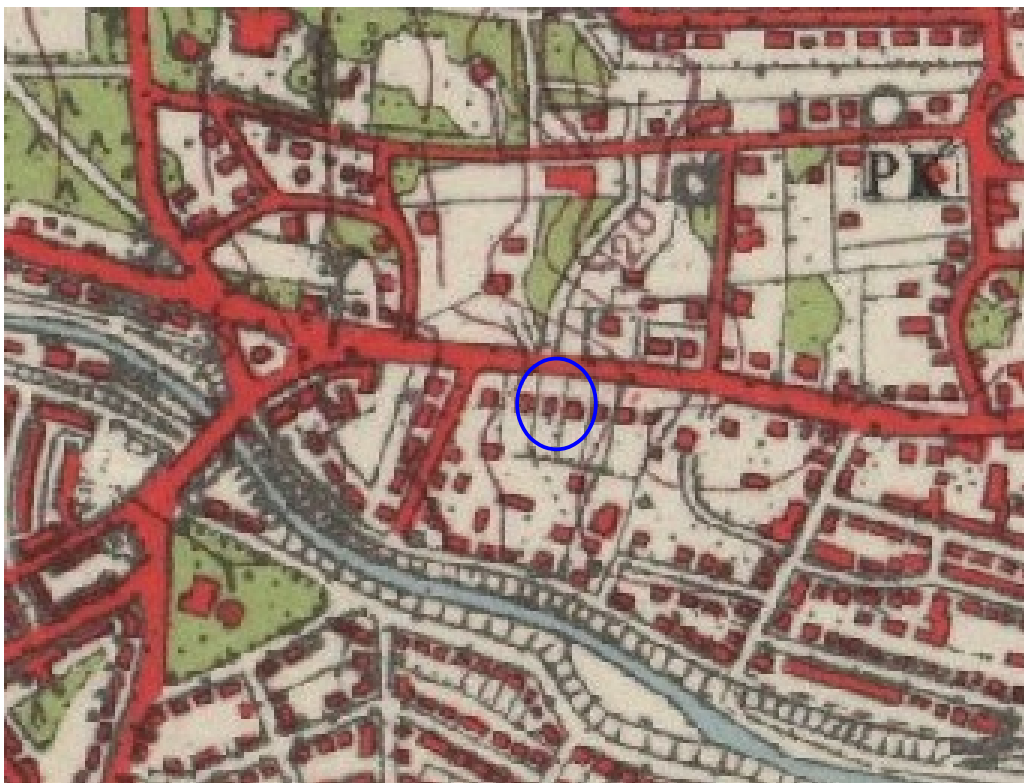
Figuur 17: Het plangebied op de kadastrale minuut (bron: watwaswaar.nl). De kaart is georeferentieert – het plangebied staat zwart omkaderd aangegeven.

Figuur 18: Bonnekaart 1873 (bron: watwaswaar.nl).

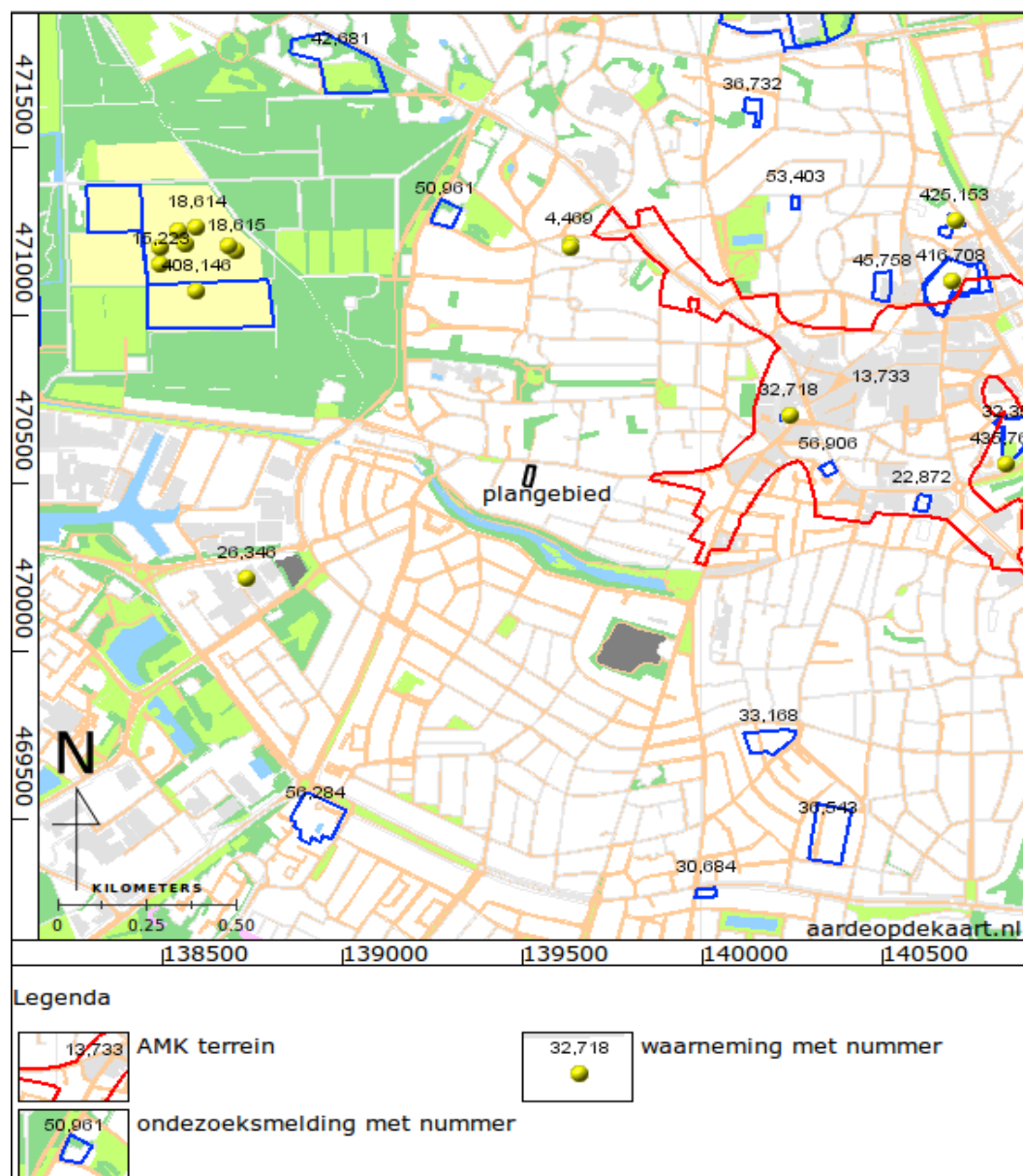
Figuur 19: Bonnekaart 1906 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 20: Topografische kaart 1950 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 21: Topografische kaart 1992 (bron: watwaswaar.nl).

Figuur 22: Archeologische bekende waarden (bron: archis2). Onderzoeksmelding 3.592 is weggevalen op deze kaart vanwege de zeer kleine omvang – deze ligt ongeveer onder waarneming 32.718.

Figuur 23: Boorpuntenkaart.

Figuur 24: Onderste 100cm van boorprofiel 1, bestaande uit een A/B horizont op C horizont.

Figuur 25: Boorprofiel 2, bestaande uit een A op B op C horizont.

Bijlage 1: Boorgegevens

nr	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	bodemhorizonten	overig
	boven	onder						
1	0	10	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin		opgebrachte grond
	10	100	zand	matig humeus; zwak siltig; zwak grindig	matig fijn	grijs-bruin		omgewerkte grond; puin
	100	150	zand	zwak siltig; zwak grindig; sterk humeus	matig fijn	zwart	AB-horizont	weinig bruine vlekken; weinig grijze vlekken, omgewerkte grond, brokken
	150	180	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig fijn	licht-bruin	C-horizont	
2	0	15	zand	zwak siltig; zwak grindig; sterk humeus	matig fijn	zwart	A-horizont	omgewerkte grond; puin
	15	50	zand	zwak siltig; zwak grindig; sterk humeus	matig grof	donker-grijs	AE-horizont	spoor bruine vlekken; spoor grijze vlekken
	50	60	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	bruin	B-horizont	
	60	100	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	licht-bruin	C-horizont	
3	0	70	zand	zwak siltig; zwak grindig; zwak humeus	matig grof	bruin-grijs		basis scherp; omgewerkte grond; spoor grijze vlekken; puin
	70	100	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig fijn	licht-bruin-grijs	C-horizont	
4	0	10	zand	zwak siltig	matig fijn	grijs		opgebrachte grond
	10	40	zand	matig humeus; zwak siltig; zwak grindig	matig grof	donker-grijs	AE-horizont	spoor grijze vlekken
	40	55	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	donker-bruin	B-horizont	
	55	100	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	licht-bruin	C-horizont	
5	0	10	zand	zwak siltig	matig grof	bruin-grijs		opgebrachte grond
	10	50	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	bruin-grijs		basis scherp; omgewerkte grond; puin
	50	150	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	licht-bruin	C-horizont	